

Alkoholiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (bürokratia vähendamine) eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tegi koos Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga kindlaks järelevalve ja loastamise tegevused, mille muutmisel või lõpetamisega säästetakse ettevõtjaid ebavajalike nõuete täitmisest ning seeläbi vabastatakse riigiasutuste ressursi. Eelnõuga kavandatakse alkoholiseaduse, elektroonilise side seaduse, lõhkematerjaliseaduse, riigilõivuseaduse, tarbijakaitseaduse, tubakaseaduse, turismiseaduse ja väärismetalltoodete seaduse muudatused, mille jõustumisel seadusena vabanevad ettevõtjad liialt bürokratlike nõuete täitmisest. Tegemist on kobareelnõuga, mis tähendab, et loetletud seaduste muutmine ei ole omavahel seotud muul viisil kui bürokratia vähendamise eesmärgi kaudu. Lisaks nõuete vähendamisele muudetakse eelnõuga mitmeid ettevõtjatele kehtestatud riigilõive.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja alkoholiseaduse ja tubakaseaduse osa on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna õigusnõunik Tanel Kivi (tanel.kivi@mkm.ee), elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse osa Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (edaspidi TTJA) õigusnõunik Grete Leesmann (grete.leesmann@ttja.ee), lõhkematerjaliseaduse osa Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna nõunik Maris Raudsepp (maris.raudsepp@mkm.ee), tarbijakaitseaduse osa Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna nõunik Mari-Liis Aas (mari-liis.aas@mkm.ee), väärismetalltoodete seaduse osa Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna nõunik Maanus Urb (maanus.urb@mkm.ee) ning turismiseaduse osa Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna turisminõunik Kati Kikas (kati.kikas@mkm.ee).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi §-de 1, 3 ja 5–8 osas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Käddi Tammiku (kaddi.tammiku@mkm.ee) ning §-de 2 ja 4 osas sama osakonna õigusnõunik Ragnar Kass (ragnar.kass@mkm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik (mari.koik@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse järgmiste seaduste järgmisi redaktsioone:

- 1) alkoholiseadus (RT I, 09.01.2025, 20);
- 2) elektroonilise side seadus (RT I, 02.10.2025, 15);
- 3) lõhkematerjaliseadus (RT I, 12.12.2024, 9);
- 4) riigilõivuseadus (RT I, 02.10.2025, 9);

- 5) tarbijakaitseseadus (RT I, 08.07.2025, 32);
- 6) tubakaseadus (RT I, 07.05.2025, 15);
- 7) turismiseadus (RT I, 10.02.2023, 34);
- 8) väärismetalltoodete seadus (RT I, 30.04.2024, 14).

Eelnõu kohta ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust, kuna seaduseelnõu seadusena rakendamisega ei kaasne olulist õiguslikku muudatust või muud olulist mõju (HÕNTE § 1 lg 2 p 5).

Eelnõu koostamiseks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium esitanud ettepanekud loastamise ja järelevalve tõhustamiseks oma valitsemisalas 12.06.2025. a Vabariigi Valitsuse liikmete nõupidamisele (valitsuskabineti nõupidamine), kus ettepanek kobareelnõu koostada heaks kiideti.

Eelnõu on seotud Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu aluslepingu punkti 9.1 alapunktiga 224 „Ettevõtluse kasvuks vähendame halduskoormust ning lihtsustame teenuseid ja regulatsioone. Pidev tegevus.“.

Eelnõul puudub seos menetluses olevate eelnõude või EL õiguse rakendamisega.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

Muudatuste peamine eesmärk on luua õigusselgus, vähendada ebamõistlikke kohustusi ning lihtsustada menetlusi. Eelnõuga on kokkuvõtlikult kavas teha järgmised muudatused:

- 1) Alkoholiseaduse muudatuste eesmärk on vähendada ettevõtjatele kehtivaid ebamõistlikke nõudeid ning samal ajal suurendada e-kaubanduse paindlikkust ja soodustada tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõttu. Füüsilise kaupluse nõude kohustus e-kaubanduses ja kassaaparaadi nõude kaotamine vähendab halduskoormust, samas kui täiendavate nõuete kehtestamisega tagatakse, et alkohol ei oleks alaealistele kättesaadav.
- 2) Elektroonilise side seaduse muudatuste eesmärk on vähendada ettevõtjate halduskoormust, ühtlustada raadio- ja sageduslubade kehtivusaegu ning tunnistada kehtetuks nõuded, mis ei ole enam asjakohased.
- 3) Lõhkematerjaliseaduse muudatuste eesmärk on leevendada ettevõtjatele kehtivaid nõudeid. Loakohustuse asendamine teatamiskohustusega lõhkematerjali vedamise korral Eesti territooriumi piires vähendab nii ettevõtjate kui ka riigi töökoormust.
- 4) Riigilõivuseaduse muudatuste eesmärk on otseselt seotud ESS-i muudatustega, millega pikendatakse amatöörraadiojaama tööloa kehtivusaega ning ühtlustatakse raadioteenuse osutamiseks antava sagedusloa kehtivusaeg meediateenuste seaduse (MeeTS) alusel antava raadioteenuse tegevusloa kehtivusajaga. Sellest tulenevalt on vaja korrigeerida ka vastavate toimingute eest tasumisele kuuluvaid riigilõive, et tagada nende proportsionaalsus ja vastavus kulupõhimõttele pikema perioodi jooksul.
- 5) Tarbijakaitseaduse muudatuste eesmärk on tõhustada tarbijavaidluste komisjoni tööd, muutes komisjoni koosseisu reeglina üheliikmeliseks ja andes komisjoni esimehele õiguse otsustada suulise istungi vajaduse üle, suurendades komisjoni sekretariaadi pädevust otsustada menetluse mittealustamise ja lõpetamise üle, kaotades ära mahukate protokollide koostamise nõude ja suurendades piirmäära, mille korral komisjon võib jätta tarbija avalduse menetlusse võtmata või menetluse lõpetada. Vastavad muudatused

avaldavad positiivset mõju ka kauplejatele ja tarbijatele, kes saavad lahendi tulevikus kätte kiiremini. Lisaks väheneb ettevõtlus- või kutseliidu esindajate halduskoormus komisjonis osalemise vajaduse vähenemise tõttu.

- 6) Tubakaseaduse muudatuse eesmärk on luua õigusselgust *müügisaalita müügikoha* termini defineerimisel. Tubakaseadus keelab tubakatoodete müügi müügisaalita müügikohas, *müügisaalita müügikoht* aga on defineerimata. Praktikas on erinevate müügikohtade defineerimine olnud ettevõtjatele keerukas, sest tubakaseaduse § 22 lg 2 p 3 sätestab, et tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote jaemüük on keelatud müügisaalita müügikohas, välja arvatud müügikohtadest moodustuval marsruudil liikuv kauba jaemüügiks kohandatud sõidukis ja kioskis, mis on kaupleja müügisaalita tegevuskoht eraldiseisva ehitisena või ehitise osana. Tubakaseaduse kohaselt on müük müügisaalita müügikohas küll keelatud, aga müügisaaliga müügikoha termin on jäetud defineerimata. Seega on definitsiooni puudumine tekitanud tubakatoodete müügil vaidlusi järelevalveasutustega, mistõttu vajab termin legaaldefinitsiooni seaduse tasandil.
- 7) Turismiseaduse muudatuse eesmärk on ühtlustada reisiettevõtjate erinevate dokumentide TTJA-le esitamise viisi, et vähendada halduskoormust ning muuta dokumentide esitamine lihtsamaks ja menetlus kiiremaks.
- 8) Väärismetalltoodete seaduse muudatuste eesmärk on muuta nimemärgise registreerimise protsess ühekordseks tegevuseks, kus registreering kehtib tähtajatult, ilma et seda oleks vaja perioodiliselt uuendada või pikendada. Tähtajatu registreering vähendab nii ettevõtjate kui ka riigi halduskoormust.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb üheksast paragrahvist, milles nähakse ette kaheksa seaduse muutmine.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse alkoholiseadust (AS)

Punktiga 1 paragrahvi 29 pealkirja täiendatakse pärast sõna „alkoholi“ tekstiosaga „jae- ja“. Alkoholiseaduse paragrahv 29 sätestab territoriaalsed piirangud alkoholi hulgimüügil. Järgmise punktiga muudame antud paragrahvi lisades sinna esimese ja teise lõike, mille kohaselt reguleerib tulevikus antud paragrahv territoriaalseid piiranguid alkoholi jae- ja hulgimüügil, mitte ainult hulgimüügil.

Punktiga 2 paragrahvi 29 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses: „Alkoholi hoidmine ja ladustamine jaemüügil on lubatud vaid majandustegevuse registri andmetes märgitud tegevuskohas, mille puhul ei tohi olla tegemist eluruumiga“. Muudatuse eesmärk on tagada alkoholi jaemüügi läbipaistvus ja järelevalve tõhusus. Selline piirang aitab tagada, et alkoholi hoiustamine toimub kontrollitavates tingimustes ning välistab eraelu puutumatus riive, mis võiks tekkida järelevalve käigus eluruumidesse sisenemisel. Majandustegevusteates tuleb esitada tegevuskoht, mis võib olla kauplus, toitlustusasutus või ladu, kus alkoholi hoitakse, kuid ei tohi olla eluruum. Eluruumi definitsiooni puhul lähtume võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS) § 272 lõikest 1 tulenevast, mille kohaselt on eluruum elamu või korter, mis on kasutatav alaliseks elamiseks. Äriruum on majandus- või kutsetegevuses kasutatav ruum. Oluline on ka, et alkoholi hoiustamise koht oleks märgitud sellise täpsusega, mis võimaldaks hõlpsalt hoiustamist kontrollida. Muudatusega jääb keeld kehtiva regulatsiooniga samaväärseks, kuid lisandub võimalus hoida alkoholi laos, mis on oluline e-kaubanduse kontekstis. Edaspidi võivad kauplust mittepidavad e-kaubanduse alkoholi jaemüügi ettevõtjad hoiustada alkoholi mujal kui kaupluses, nt laoruumis, mis ei paikne eluruumides. Selle sätte eesmärk ei ole kohustada ettevõtjat füüsilist tegevuskohta

omama, vaid täpsustab, et kui ettevõtja hoiustab alkoholi Eestis, siis peab olema see tegevuskohana majandustegevusteates märgitud ja mujal ei või ettevõtja Eestis alkoholi hoiustada. Muudatus on seotud füüsilise müügisala kohustuse ära kaotamisega.

Punktiga 3 muudetakse paragrahvi 40 lõike 1 punkti 1 järgmiselt: „1) kaupluses, mis on müügisaaliga müügikoht ja see on jaekaubandusega tegeleva kaupleja valduses ning kus pakutakse ja müüakse kaupa“. Muudatuse eesmärk on tagada müügisaaliga müügikoha (vt punkti 6) termini definitsiooni parem selgus. Seetõttu defineeritakse kaupluse termin selgemalt, säilitades olemasoleva olukorra. Muudatusega rõhutatakse, et kauplus peab olema selgelt eristatav müügisaaliga müügikoht, mis asub jaekaubandusega tegeleva kaupleja valduses ning kus pakutakse ja müüakse kaupa.

Punktiga 4 muudetakse paragrahvi 40 lõike 1 punkti 12 järgmiselt: „12) e-kaubanduses“. Seni on alkoholiseaduse kohaselt e-kaubanduses alkoholi jaemüügiga tegeleval ettevõtjal kohustus pidada füüsilist kauplust või toitlustusettevõtet, kuna nimetatud säte lubab alkoholsete jookide jaemüüki e-kaubanduse korras üksnes ettevõtja kaupluse või toitlustusettevõtte kaudu, mis on kantud majandustegevuse registrisse. Kavandatav muudatus võimaldab alkoholsete jookide müüki ka ilma füüsilise kaupluse olemasoluta. Tänapäeval on füüsilise kaupluse nõue osutunud ebamõistlikuks ja ebaefektiivseks, eriti Eesti enda väikeettevõtjate ja -tootjate jaoks, kellel puudub võimalus konkureerida suurte jaekettidega ning kelle jaoks on e-kaubandus ja avalikud üritused sageli ainsad realistlikud turustamiskanalid. Füüsilise poe pidamine üksnes e-kaubanduse võimaldamiseks toob kaasa ebaproportsionaalseid kulusid, mida väiksemad tootjad sageli kanda ei suuda. Samuti ei võimalda ühe kaupluse pidamine neil mõistlikult jõuda tarbijateni, kes võivad asuda üle Eesti. Selleks, et kehtivat piirangut formaalselt täita, on ettevõtjad avanud väikeseid poode laoruumidesse, millel on väga piiratud lahtiolekuajad ja mis ei täida tegelikku kaubanduseesmärki, vaid võimaldavad üksnes kauba legaalselt realiseerimist e-kaubanduse vahendusel. Õiguskantsler on juba 2011. aastal juhtinud tähelepanu sellele, et selline piirang moonutab konkurentsi, annab põhjendamatu eelise suurtele kauplustele ja maaletoojatele ning piirab ebaproportsionaalselt ettevõtlusvabadust. Alkoholi kättesaadavuse piiramine on saavutatav ka leebemate meetmetega ning füüsilise poe olemasolu ei hõlbusta e-kaubanduse müügitehingute kontrollimist, kuivõrd veebimüügi üle tuleb teha eraldi järelevalvet. Alkoholiseaduses on sätestatud eri asutuste riikliku järelevalve funktsioonid. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) teeb järelevalvet üldiste nõuete täitmise üle alkoholikäitlemisel ja jaemüügil, v.a toiduohutuse, alkoholi määratlemise, kirjeldamise ja müügiks esitamise nõuete, impordi ja ekspordiga seonduvate nõuete, alkoholiregistri toimimise nõuete ning alaealiste alkoholi kättesaadavuse piirangutest tulenevate nõuete täitmise üle. Amet teeb kontrolli e-kaubanduses alkoholi jaemüügi nõuete täitmise üle ja alkoholiseaduse paragrahvi 49 lõike 1 ja paragrahvi 52¹ lg 2 kohaselt on ametil ka kontrollteingu tegemise õigus. Maksu- ja Tolliamet (MTA) kohustus on teha kontrolli alkoholi käitlemise üle, v.a toiduohutuse ning alkoholi määratlemise, kirjeldamise ja müügiks esitlemise nõuete vastavuse üle. MTA-l on õigust teha ka kontrollteingut. Põllumajandus ja Toiduamet (PTA) kohustus on teha kontrolli toiduohutuse, alkoholi määratlemise, kirjeldamise ja müügiks esitlemise ning alkoholiregistri toimimisega seotud nõuete täitmise üle. Erinevalt teistest järelevalveasutustest ei ole PTA-le alkoholiseaduse paragrahvi 49 lõike 3 kohaselt antud kontrollteingu tegemise õigust, mis raskendab märgatavalt ametipoolset järelevalve tegemist. Kohaliku omavalitsuse (KOV) kohustus on teha järelevalvet alkoholse joogi jaemüügiga seotud nõuete täitmise ning alkoholse joogi tarbimise piirangute järgimise üle. KOV-idele on antud õigus kasutada järelevalves ka kontrollteingut alkoholiseaduse paragrahvi 49 lõike 4 ja paragrahvi 52¹ lg 2 kohaselt. Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) teeb järelevalvet alkoholiseaduses sätestatud alaealisel alkoholse joogi tarbimise keelu järgimise üle ning PPA-l on asjaomase tegevuse kontrollimisel ka kontrolllostu tegemise õigus alkoholiseaduse paragrahvi 49 lõike 5 ja

paragrahvi 52¹ lg 2 kohaselt. Füüsilise poe pidamise kohustuse kaotamine ei võta kohalikest omavalitsustest õigust kehtestada piiranguid selle kohta, kus võib alkoholi müüa. Positiivsena võib see vähendada kohalike omavalitsuste töökoormust, kuivõrd jääb ära nn näiliste poodidega seonduv haldustegevus, kus pood on loodud üksnes seadusest tuleneva nõude täitmiseks ja tegutseb piiratud lahtiolekuajaga. Müügikellaaegade suhtes kehtestatud piirangud, reklaamikeeld, alaealiste kaitse vanuse kontrolli teel ning alkoholi nähtavuse piirangud jäävad endiselt kehtima.

Punktiga 5 muudetakse paragrahvi 40 lõiget 1², asendades teises lauses sõnad „asub kassaaparaat“ sõnadega: „tehing fikseeritakse“. Tegemist on tehnilise muudatusega, mis tuleneb sellest, et eelnõukohase seadusega asendatakse kassaaparaadi omamise kohustus tehingu fikseerimise kohustusega.

Punktiga 6 muudetakse paragrahvi 41 lõiget 3 järgmiselt: „(3) Alkohoolse joogi jaemüük müügisaalita müügikohas on keelatud, välja arvatud e-kaubanduses ja avalikul üritusel“. Alkohoolseaduse § 40 lg 1 p-dest 2 ja 8 tulenevalt võib alkoholi müüa jaemüügi korras tootlustusettevõttes ja avalikul üritusel. Alkohoolseaduse § 41 lõige 3 keelab alkohoolse joogi jaemüügi müügisaalita müügikohas, mis ei võimalda ettevõtjatel, kellel puudub ehitisesisene piiritletud müügisaal, alkoholi müüa. Ka välietendustel, laatadel ja teistel avalikel üritustel alkoholi müüjatel ei ole müügisaali, mis justkui muudaks nende tegevuse ebaseaduslikuks olenemata sellest, et alkohoolseadus (§ 40 lg 1 p-de 2 ja 8) seda lubab. Eesmärk on viia regulatsioon kooskõlla kehtivate kaubandustavade ja suurendada paindlikkust alkoholi müügil eelkõige e-kaubanduses. Praegused nõuded on küllaltki piiravad eelkõige väiketootjate jaoks, kellel puudub majanduslik võimekus ja äriplaneerimine vajadus füüsilist müügikohta pidada. Muudatusega kaotatakse see nõue ja lubatakse alkohoolse joogi jaemüüki e-kaubanduses ka ilma füüsilise müügisaalita müügikohas. Muudatuse rakendamisel jääb alles oluline piirang, et alkohoolse joogi jaemüük müügisaalita müügikohas on reeglina keelatud. See tähendab, et kioskides või muudes ajutistes müügikohtades ei ole alkoholi müük ka tulevikus lubatud. Seadusmuudatuse mõjul suureneb e-kaubanduse paindlikkus ning väheneb ettevõtjate halduskoormus, kuid samas on oluline tagada, et alkoholi kättesaadavuse mõningane suurenemine ei tooks kaasa negatiivseid tagajärgi rahvatervisele ega suurendaks alkoholi alaealisteni jõudmise riski. Muu hulgas sel põhjusel täiendatakse eelnõu § 1 mitme punktiga. Näiteks täpsustatakse, et e-poest alkoholi ostes ei või kaupleja alkoholi üle anda kella 22.00-st kuni 10.00-ni (§ 1 p 8), alkoholi hoidmise koht tuleb lisada majandustegevuse registrisse (§ 1 p 2), e-poodides tuleb vanust kontrollida enne tellimuse tegemist (§ 1 p 11).

Eelkirjeldatud muudatus annab müüjate jaoks kindlust ja tagab õigusselguse järelevalves, et müügisaali puudumine nendel konkreetsetel juhtudel ei muuda tegevust ebaseaduslikuks. Oluline on samuti kohalike omavalitsuste roll alkoholimüügi reguleerimisel ning nende jaoks säilib võimalus ja õigus kehtestada oma haldusterritooriumil lisapiiranguid (AS § 42).

Punktiga 7 lisatakse paragrahvile 41 lõige 3¹: „(3¹) Müügisaaliga müügikoht on kaupleja seaduslikus valduses olev selgelt eristatav ja piiritletud ala, kuhu tarbija siseneb tehingu tegemiseks“. Muudatusega täpsustatakse alkohoolseaduses müügisaali mõistet, et tagada selgus ja ühtne arusaam nii kauplejatele kui ka järelevalveasutustele. Müügisaaliga müügikoha all mõistetakse edaspidi kaupleja seaduslikus valduses olevat selgelt eristatavat ja piiritletud ala, kuhu tarbija siseneb tehingu tegemiseks. See tähendab, et müügikoht peab olema kaupleja valduses ning selle ala piirid peavad olema üheselt mõistetavad ja tuvastatavad. Oluline on, et tegemist oleks seaduslikus valduses oleva alaga. Tulenevalt asjaõiguseaduse (AÕS) § 34 lõikest 1 on valdus seaduslik või ebaseaduslik sõltuvalt sellest, kas see põhineb õiguslikul alusel või mitte. Kuigi AÕS § 34 lõige 2 kohaselt loetakse valdus seaduslikuks, kuni ei ole tõendatud

vastupidist, peab ettevõtja olema suuteline vajaduse korral tõendama, et valdab mingit ala seaduslikul alusel. See välistab olukorrad, kus alkoholi müük toimub ebamäärasel või kontrollimatul alal. Ettevõtjal ei ole võimalik piirata suvalist ala ning alustada sellel alkoholi müüki, kuivõrd asjaomane ala kuulub kas eraomandisse või linnas tõenäoliselt kohalikule omavalitsusele, kellelt ettevõtja saab lepingu alusel valduse asjaomase piiritletud ala üle omandada, siiski on selleks tarvis omaniku vastavat nõusolekut. Ala tuleb piirata selgelt arusaadaval viisil, eraldades konkreetse ala muust alast selgelt ja arusaadavalt. See tähendab, et arusaadavaks viisiks saab lugeda aia, tara, eraldatud terrassi või muu sellise selgelt eristatava elemendi paigaldamist. Piiritletud alaks ei saa seejuures lugeda ala, mille piiritlemiseks tõmmatakse joon asfaldile või tähistatakse see taimestikuga. Lisaks piiritletud alale eeldatakse, et tarbijal peab olema võimalik asjaomasesse ruumi siseneda. Eelöeldust tulenevalt jääb konkreetse ruumi suurus kindlaks määramata, aga oluline on, et isikul oleks füüsiliselt võimalik piiritletud alale siseneda. Kioskist alkoholi müük jääb edaspidigi keelatuks, kuna üldjuhul asuvad kioskid kohaliku omavalitsuse valduses oleval maal (nt bussipeatused) ja kioski pidaja ei valda selle ümbrust, mistõttu ei ole kioskit ümbritseva ala piiramine (nn müügisaali tekitamine) alkoholimüügi eesmärgil lubatud, samuti ei ole paljudel kioskitel võimalust isiku sisenemiseks tehingu tegemiseks. Üldkokkuvõttes säilib kohalikel omavalitsustel õigus kehtestada lisapiiranguid oma haldusterritooriumil, näiteks keelata alkoholimüük teatud avalikes kohtades (nt rannas). Muudatus võimaldab paindlikkust, eriti hooajaliselt ja väiksemates kohtades, kus on võimalik tegutseda vabas õhus kindlalt piiritletud alal. Alkohoolseid jooke tuleb endiselt tarbida piiritletud alal.

Punktiga 8 paragrahvi 41 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna "üleandmine" tekstiosaga "e-kaubanduses ja". Muudatuse eesmärk on täpsustada alkohoolse joogi jaemüügi piiranguid e-kaubanduses ja kohaletoimetamisteenuse kasutamisel ning ühtlustada alkoholi kättesaadavuse piirangud sõltumata müügikanalist. Tuleb tagada, et alkohoolseid jooke ei oleks võimalik tarbijale üle anda öisel ajal, sõltumata sellest, kas ost toimub füüsilises kaupluses, e-poes või kohaletoimetamise teenuse kaudu. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on alkohoolse joogi jaemüük füüsilistes kauplustes keelatud ajavahemikul 22.00-st kuni 10.00-ni eesmärgiga piirata alkoholi kättesaadavust öisel ajal. E-kaubanduses müügil ei ole kellaajalist piirangut, kuna e-kaubanduses tehtud ostu ei saada kätte ostuhetkel. Seetõttu on oluline sätestada e-kaubanduses tehtud ostude üleandmisele kellaajaline piirang. Tähtis on sätestada, et alkohoolse joogi üleandmine tarbijale on keelatud kogu nimetatud ajavahemiku jooksul nii e-kaubanduses kauplajalt tegutsemiskohas alkoholi kättesaamisel kui ka kohaleveoteenuse osutamisel kulleri või pakiautomaadi kaudu. E-kaupleja peab muuhulgas tagama, et kohaleveoteenuse kasutamisel (kulleri või pakiautomaadi kaudu) on kohaletoimetamise veoteenuse pakkuja teadlik, et tegemist on alkohoolset jooki sisaldava kaubaga, mille tõttu tuleb üleandmisel kinni pidada kellaajalisest piirangust. Alkoholi üleandmine öisel ajal, mis on rahvatervise ja siseturvalisuse seisukohalt riskantsem, ei tohi olla lubatud. E-kaubanduse puhul on siiski vajalik sätestada, et ostu sooritamine e-kaubanduses ei ole keelatud ka öisel ajal, aga alkohoolse joogi üleandmine on keelatud 22.00-st kuni 10.00-ni. See muudatus aitab tagada, et alkohoolse joogi kättesaadavus on piiratud ühtviisi kõigis müügikanalites ning seeläbi vähendab alkoholi tarbimisest tulenevaid kahjusid ühiskonnas.

Punktiga 9 tunnistatakse kehtetuks paragrahv 43 lõike 3 punkt 3. See paragrahv näeb ette, et koos alkohoolse joogi müügihinnaga peab olema avaldatud müügihinnale vastav alkohoolse joogi kogus – alkohoolse joogi jaemüügil kohapeal tarbimiseks. Ettepanek kaotada asjaomane nõue tehti Riigikantselei juures tegutsevale efektiivsuse ja majanduskasvu nõukojale, kes on juba varem saanud turismisektori ettepaneku tunnistada kehtetuks nõue märkida alkoholi täpne kogus alkoholi sisaldavas kohvijoogis. Ettevõtjad on põhjendanud, et tegemist on aja jooksul ülearuseks muutunud väga detailse nõudega, mille täitmata jätmine ei ohusta tarbijat, kuid mille

kaotamine vähendab ettevõtjate bürokraatiat ja jooksvaid kulusid (pidev menüüde muutmine). Tarbijate huvid on tagatud üldiste tarbijakaitsereeglitega, mis kohustavad ettevõtjat vastama tarbija esitatud küsimustele. Tarbijal on ja jääb õigus saada enne ostu sooritamist kogu vajalik informatsioon tulenevalt tarbijakaitse seaduse paragrahvi 3 punktist 3, mille kohaselt on tarbijal õigus saada tarbimisalast teavet. Kuigi nõude kaotamine vähendaks tarbijatele antava info detailsust, peab joogi üldine määratlus olema selge ning seda ei mõjuta tegeliku alkoholisisalduse märkimine menüüdes. Tarbijakaitse seisukohalt ei ole tegemist kliendi kaitse meetmega, sest selle kaotamisel tuleb siiski rõhutada, et tarbija eksitamine on keelatud.

Punktiga 10 muudetakse paragrahvi 44 järgmiselt: „Alkohoolse joogi jaemüük kaupluses ja toitlustusettevõttes on lubatud, kui kellaja täpsusega fikseeritakse elektrooniliselt iga alkohoolse joogi müügi tehing ja tehingutest moodustub muutmatu süsteemne kirje“. Seni kehtib kaupluses ja toitlustusettevõtetes kohustus omada alkohoolse joogi jaemüügiks kassaaparaati ja fikseerida tehingud sellega. Sätte eesmärk on fikseerida alkohoolse joogi ostuaeg, et muu hulgas tagada kellajalisest müügipiirangust kinnihoidmine. See nõue on ebamõistlik eelkõige väikeettevõtjate jaoks ning säte ei täida oma eesmärki, kuivõrd kassaaparaadile kohaldatavad nõuded puuduvad. Nüüdseks on ettevõtjatel võimalik kasutada müügi fikseerimiseks mitmesuguseid elektroonilisi lahendusi, mis ei ole seotud kassaaparaadi olemasoluga. Kassaaparaadi nõude kaotamisega käiakse ajaga kaasas, muutes regulatsiooni tehnoloogianeutraalseks ja rõhutades, et oluline on tulemus, milleks on konkreetsete andmete fikseerimine, tähtsustamata vahendit, mille abil seda tehakse. Väikeettevõtjal ei ole majanduslikult otstarbekas kassaaparaati soetada ja ülal pidada üksnes seadusest tuleneva kassaaparaadi omamise kohustuse tõttu. Ettevõtja saab valida sobiva müügitulemuse fikseerimise viisi, mis tagab vajaminevate andmete säilitamise. Muutmatu süsteemse kirje nõue tähendab, et kõik alkohoolse joogi jaemüügi tehingud peavad olema salvestatud viisil, mis tagab nende hilisema kontrollitavuse. Selline lähenemine võimaldab vajaduse korral kiirelt ja usaldusväärselt tuvastada, kas tehing on toimunud lubatud ajal ning kas kõik nõuded on täidetud. Eelkõige on sellest sättest tulenevalt oluline, et salvestatud oleksid tehingu toimumise aeg, mis sisaldab täpset kellaaega, millal tehing sooritati, ja müüdud kauba andmed, mille puhul peab olema selgelt eristatav, et tegemist oli alkohoolse joogiga (toote nimetus, kogus, ühik). Lisaks sellele tuleb arvestada teisi tingimusi, mis tulenevad raamatupidamisseadusest ja mida kohaldatakse äriühingute poolsele tehingute fikseerimisele. Raamatupidamise algdokument on tõend, mis peab võimaldama igal kompetentsel ja sõltumatul isikul aru saada toimunud majandustehingu sisust, hinnata selle asjaolusid ja tõepärasust. Teisisõnu peavad algdokumendid olema vormistatud inimese jaoks lihtsasti loetavana, ilma et ta vajaks selleks tavakasutajale kättesaamatuid tehnilisi erivahendeid vms. Raamatupidamise seaduse kohaselt peab iga majandustehingu kohta koostatud algdokument sisaldama vähemalt kolme elementi, milleks on tehingu toimumisaeg, majandusliku sisu kirjeldus ja arvnäitajad (nt müüdud kauba kogus, hind ja summa). Raamatupidamise algdokumendid peaksid olema vormistatud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ja masintöödeldavad. Seega, kehtiva raamatupidamise seaduse alusel on kohustus kõik, sh e-kaubanduses, tehtud tehingud fikseerida kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Punktiga 11 muudetakse paragrahv 47 lõige 3 järgmiselt: „(3) Enne alkohoolse joogi valduse üleandmist peab senine valdaja tuvastama, et valduse omandaja on täisealine, isikut tõendava dokumendi alusel, mis vastab isikut tõendavate dokumentide seadusele, või e-identimise vahendiga, mis kuulub kõrge usaldusväärsuse tasemega e-identimise süsteemi, või dokumendi kasutaja isikusamasuse kontrollimisega vastavalt isikut tõendavate dokumentide seaduse § 18¹ lõigetele 1-1¹. Täisealisust ei pea tuvastama valduse omandaja puhul, kes on ilmselgelt täisealine või kelle täisealisus on senisele valdajale teada“. Muudatusega täpsustatakse alkohoolse joogi valduse üleandmise hetkel vanuse tuvastamise viisi, et see vastaks

tänapäevastele tehnoloogilistele võimalustele ning tagaks alaealiste kaitse alkoholi eest. Edaspidi peab senine valdaja tuvastama valduse omandaja vanuse kas isikut tõendava dokumendi andmete alusel või kõrge usaldusväärsuse tasemega e-identimise süsteemi vahendi abil, milleks on näiteks Smart-ID või riigi autentimisteenuse (TARA) kaudu teiste liikmesriikide eID-vahendid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 910/2014 (e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ) artikli 8 lõike 2 punkt c kohaselt osutab kõrge usaldusväärsuse tase e-identimise süsteemi kuuluvale e-identimise vahendile, mis on isiku väidetava või tema kinnitatud isikusamasuse tuvastamiseks kõrgema usaldusväärsuse tasemega kui märkimisväärse usaldusväärsuse tasemega e-identimise vahend ning mille kirjeldamisel osutatakse sellega seotud tehnilistele kirjeldustele, standarditele ja menetlustele, sealhulgas tehnilisele kontrollile, mille eesmärk on hoida ära isikuandmete väärkasutamist või muutmist. Vanust saab tuvastada eesti.ee äpi kaudu (isikut tõendavate dokumentide seaduse § 18¹ lg 1¹). Sel juhul on eesmärk vanuse tuvastamine mitte äpis oleva ID-kaardi pildi järgi, vaid triipkoodi alusel. Äpis tuvastamise korral tekib ostja telefoniekraanile triipkood, mida kaupleja loeb triipkoodi lugejaga ja saab tagasiside, mis kinnitab isiku vanuselist vastavust. Vanuse tuvastamine ei ole vajalik juhul, kui isik on ilmselgelt täisealine. Kehtiv regulatsioon näeb ette vanuse tuvastamise üksnes isikut tõendava dokumendi alusel, kuid praktikas on võimalik sama eesmärki saavutada erinevate tehnoloogiliste lahenduste abil, mis võimaldavad turvalist ja usaldusväärset autentimist. Kavandatav muudatus annab ettevõtjatele paindlikkuse valida sobivaim tehniline lahendus, säilitades nõutava turvalisuse taseme. Eesmärgiks on alkoholi saaja vanuse kontroll, mis kaitseb alaealisi alkoholi kättesaadavuse eest. Antud sätte koostoime §-ga 52¹ tähendab eelkõige seda, et oleksid tagatud §-is 47 lõikes 2–4 kehtestatud nõuete tegelik täitmine läbi kontrollteingu ehk katseostu teostamise. Olukorras, kus tavapäraste järelevalvemeetmetega on keeruline või võimatu kontrollida § 47 lõigetest 2–4 kinnipidamist, võib pädev korrakaitseorgan, kelleks on vastavalt pädevusele kas PPA, KOV või TTJA, rakendada erimeetmena kontrollteingut. Kontrollteingu kasutamise pädevus säilib samal kujul ka pärast kõnesoleva eelnõuga tehtavaid muudatusi, sh e-kaubanduses.

Punktiga 12 täiendatakse paragrahvi 47 lõigetega 3¹–3³ järgmises sõnastuses: „(3¹) E-kaubanduses alkohoolse joogi jaemüügil peab kaupleja tuvastama enne tehingu tegemist tehingut tegeva isiku täisealisust käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud e-identimise vahendiga või dokumendi kasutaja isikusamasuse kontrollimisega, mis vastab isikut tõendavate dokumentide seaduse § 18¹ lõikes 1¹ toodud nõuetele. (3²) E-kaubanduses alkohoolse joogi jaemüügil ei pea kaupleja tuvastama enne tehingu tegemist tehingut tegeva isiku täisealisust, kui: 1) valduse üleandmine toimub väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi; 2) üleandmisel tuvastatakse täisealisus käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud e-identimise vahendiga; 3) üleandmisel tuvastatakse täisealisus dokumendi kasutaja isikusamasuse kontrollimisega vastavalt isikut tõendavate dokumentide seaduse § 18¹ lõikes 1¹ toodud nõuetele. (3³) Kui alkohoolse joogi valduse omandaja täisealisust ei ole tuvastatud käesoleva paragrahvi lõigetes 3–3² sätestatud viisil, ei või senine valdaja anda alkohoolse joogi valdust üle“.

Muudatusega lisatakse paragrahvi 47 lõiked 3¹–3³, mille kohaselt e-kaubanduses alkohoolse joogi jaemüügil peab kaupleja tuvastama enne tehingu tegemist tehingut tegeva isiku täisealisust e-identimise vahendiga (ID-kaardi, Mobiil-ID või Smart-ID kaudu tuvastamist kasutades), või eesti.ee rakendusega. E-kaubanduses alkohoolse joogi jaemüügil ei pea kaupleja tuvastama enne tehingu tegemist tehingut tegeva isiku täisealisust, kui valduse üleandmine toimub väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi või alternatiivselt üleandmisel tuvastatakse täisealisus e-identimisega või eesti.ee äpiga. Tegemist sellisel juhul peab olema elektroonilise vahendiga, mida kasutatakse isiku e-identimiseks, seega ei ole võimalik toodud olukorras vaadelda üksnes omandaja isikut tõendavat dokumenti. Tegemist on erinevate alternatiividega.

Sel juhul ei piisa alkoholi üleandmisel isikut tõendava dokumendi (nt ID-kaart) vaatamisest. Samuti tuleb e-identimist või eesti.ee rakenduse kaudu teha vanuse kontrolli isikute korral, kes on ilmselgelt täisealised või kelle täisealisus on senisele valdajale teada. Kui alkoholse joogi valduse omandaja täisealisust ei ole tuvastatud e-identimise vahendiga (ID-kaardi, Mobiil-ID või Smart-ID kaudu tuvastamist kasutades), või eesti.ee rakendusega, ei või senine valdaja anda alkoholse joogi valdust üle. E-kaupleja peab muuhulgas tagama, et kohaletoimetamise teenuse kasutamisel (kulleri või pakiautomaadi kaudu) on kohaletoimetamise teenuse pakkuja teadlik, et tegemist on alkoholset jooki sisaldava kaubaga, millest tulenevalt tuleb kauba üleandmisel kontrollida saaja vanust.

Selle sätte eesmärk on kehtestada e-kaubanduses alkoholse joogi jaemüügi puhul vanuse tuvastamise lisanõuded, mis sätestavad, et enne alkoholse joogi veebimüügi tellimuse tegemist peab kaupleja veenduma ostja täisealisuses. Seda tuleb teha kas kõrge usaldusväärsuse tasemega elektroonilise identifitseerimise vahendi abil või kontrollides kasutaja dokumendi isikusamasus vastavalt isikut tõendavate dokumentide seaduse nõuetele. Seega, enne e-poes tellimuse esitamise lõpetamist peab tellija oma vanuse kinnitama turvalise e-ID lahenduse kaudu või kasutades eesti.ee rakendust. Eesmärk on tagada enne müügitehingu toimumist, et alkoholi ostja on vähemalt 18 aastane.

Säte (lisatav § 47 lõige 3²) toob välja nimetatud eelnõusse erandid, missugustel juhtudel ei pea ostja vanust enne tehingu tegemist e-poes tuvastama. Seega juhul, kui alkoholisaadetise üleandmisel näiteks pakiautomaadis kättesaamisel või kulleri poolt üleandmisel toimub vanuse kontroll e-identimise abil, võib e-pood jätta ostu vormistamisel täiendava vanusekontrolli ära. Selline erand on mõeldud eelkõige juhul, kui kaup toimetatakse kohale teenuse kaudu, mis sisaldab usaldusväärset vanuse tuvastamist (nt pakiautomaat, millel on vanuse tuvastamise võimekus). Kui tellija täisealisust ei ole nõuetekohaselt tuvastatud ei enne tehingu ega ka üleandmise hetkel, näeb säte ette, et alkoholse joogi senine valdaja ei tohi alkoholse joogi valdust ostjale üle anda. Seega on e-kaubanduse korras alkoholi müües alati kohustuslik teha vanusekontroll kas ostu sooritamisel või kättetoimetamisel. Antud säte on sisustatud tehnoloogianeutraalselt, mis võimaldab tulevikus kasutada ka teisi e-identimise vahendeid, mis vastavad nõuetele ning võimaldavad usaldusväärset e-identimist vanuse tuvastamisel. Välismaale kohaletoimetamise erisuse sätestamisel on arvestatud isikutega, kes tellivad tooteid väljapoole Eesti Vabariigi territooriumi ning neil puudub Smart-ID, mobiil-ID ja teiste e-identimise vahendite kasutamise võimalus. Kui alkoholne toode tellitakse väljapoole Eestit, rakenduvad selles riigis kehtivad üleandmise ja vanuse kontrollimise reeglid. Kui antud erisust sellises olukorras seadus ei võimaldaks peaksid e-pood keelduma võimalusest välismaalastele alkoholseid jooke müüa välismaale kohaletoimetamisega. Arvesse tuleb ka võtta asjaolu, et e-poodides toimuv müük on toimiv ka täna kehtivate piirangutega ning e-kaubanduse osakaalu ja sellest riigile laekuva tulu (käibemaks ja aktsiis) suurus oli 2022 aastal 37 miljonit eurot. Välismaalaste tehtav müük moodustab sellest märkimisväärse osa ning kaasamüügi puhul on suurimateks müüjateks just Tallink, Viking Line, Ecerö Line, Aldar Eesti, Liviko ning Prike. Aastate jooksul on välismaalaste ostetud alkoholi kogus olnud siiski tugevas langustrendis tulenevalt alkoholipoliitika mõjudest ning 2022. aastal oli turistide kaasaoste 3 korda vähem kui aastatel 2013–2016. Alkoholipoliitika, sh kättesaadavuse piirangud, on Euroopa Liidu liikmesriigiti erinev, sh alaealistele alkoholi kättesaamatuse tagamise viis. Seetõttu ei ole otstarbekas seada Eesti e-poodides alkoholi tellimisel vanuse kontrolli kohustust, kui kauba kättesaamine on teises riigis. Samuti ei suurenda teise riiki saadetav kaup Eestis alaealistele alkoholi kättesaadavust.

Punktiga 13 paragrahvi 62 lõikest 1 jäetakse välja sõna „kassaaparaadis“. Tegemist on tehnilise muudatusega, millega kaotatakse väärtekoosseisust sõna „kassaaparaat“. Tulenevalt §-is 44

tehtavast muudatusest, millega kaotatakse kassaaparaadi kohustus, ei ole otstarbekas viidata enam kassaaparaadile, kuna on lubatud kasutada ka teisi lahendusi tehingu fikseerimiseks. Muudatuse järel rakendub sanktsioon edaspidi olukorras, kus tehing on jäetud fikseerimata lähtuvalt muudetavast §-st 44.

Punktiga 14 paragrahvi 64 pealkiri ja lõige 1 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt: “§ 64. Alkoholi hoidmise või ladustamise piirangute rikkumine. Lõike 1 kohaselt alkoholi hoidmise või ladustamise piirangute rikkumise eest karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut“. Muudatus on tehnilise iseloomuga. Eelnõu kohaselt kaotatakse nõue, mille järgi võis alkoholi hoiustada üksnes müügisaaliga müügikohas. E-kaubanduse puhul on oluline, et kaupleja täpsustaks alkoholi hoiustamise asukoha, kuid tal ei ole enam kohustust omada alkoholi müügiks müügisaaliga müügikohta.

Punktiga 15 täiendatakse paragrahvi 76 lõikega 9 järgmises sõnastuses: „(9) Enne käesoleva sätte jõustumist e-kaubanduses tegutsevale alkoholse joogi jaemüüjale kohaldatakse käesoleva seaduse § 47 lõiget 3¹ alates 1. jaanuarist 2027. a.“. E-kaubanduses alkoholsete jookide jaemüügil peavad kauplejad tuvastama enne tehingu tegemist tehingut tegeva isiku täisealisuse kasutades e-identimist või dokumendi kasutaja isikusamasuse kontrollimisega, vastavalt ITDS § 18¹ lõike 1¹ toodud nõuete kohaselt. Tegemist on muudatusega e-poodide süsteemis, mille rakendamiseks tuleb teha kauplejal täiendavaid arendusi ja muudatusi. Antud arenduste tegemine e-poes nõuab investeringuid ja aega muudatuste sisseviimisel ning ei oleks mõistlik oodata, et ettevõtjad teeksid selliseid investeringuid koheselt. Seega on põhjendatud teatav üleminekuperiood ettevõtjate jaoks, kes sätte jõustumise ajal e-kaubanduses tegutsevad. Üleminekuperiood ei rakendu paragrahvi 47 lõike 3 sekunda osas, kuivõrd tegemist on soodustava sättega ning täiendavaid kohustusi sellest ettevõtjale ei teki. Seega ei ole põhjendatud antud juhul üleminekuperioodi rakendamine. Ettevõtted, kes seaduse jõustumise hetkel e-kaubandusega ei tegele, aga alustavad peale seaduse jõustumist tegevusega, neile kohalduvad eelnevalt toodud sätetes nimetatud nõuded koheselt.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse elektroonilise side seadust (ESS)

Punktiga 1 muudetakse ESS § 11 lõiget 3 ja lisatakse viide eelnõuga kavandatavale uuele sagedusloa kehtivusaja erandile, mida hakkab reguleerima ESS § 11 lõige 7¹. ESS § 11 lõige 3 sätestab üldreegli sagedusloa kehtivusajale, milleks on üks aasta. Sama sättega viidatakse erandkorras pikema kehtivustähtajaga sageduslubade liikidele. Kuna kõnesoleva eelnõuga on kavas luua erand raadioteenuse osutamiseks kasutatavate raadiosageduste sageduslubade tähtajale, siis lisatakse ESS § 11 lõikesse 3 täpsustus, et üheaastane kehtivusaeg ei kohaldu kavandatava ESS § 11 lõike 7¹ tegevusloa puhul.

Punktiga 2 pikendatakse ESS § 11 lõikes 7 amatöörradiojaama tööloa maksimaalset kehtivusaega viielt aastalt kümnele. Praktikas ei ole leidunud põhjendust amatöörradiojaama tööloa lühemale kehtivusajale. Tööloa väljastamise üheks eelduseks on radioamatööri kvalifikatsioonitunnistuse olemasolu, mis antakse tähtajatult. Raadioamatööride tegevus on reguleeritud ning rikkumisi esineb harva. Kui rikkumisi peaks esinema, on TTJA-l õigus tööloa peatada või kehtetuks tunnistada. Seega on tööloa tähtaja pikendamisega kaasnevat riski võimalik maandada teiste meetmete abil ning sagedane loa uuendamine ei ole põhjendatud. Arvestades, et vastavaid töölubasid on praeguse seisuga ligi 700 ning tööload vajavad pikendamist viie aasta tagant, esitab igal aastal tööloa tähtaja pikendamise või uue tööloa taotluse ligikaudu 140 isikut. Tööloa kehtivusaja pikendamine viielt aastalt kümnele vähendab oluliselt taotlejate halduskoormust ning TTJA poolt töölubade andmise otsuste arvu poole võrra.

Punktiga 3 täiendatakse ESS § 11 lõikega 7¹, kehtestades erandi sellisele sagedusloa kehtivuse tähtajale, mis on antud raadioteenuse osutamiseks. Uue sätte kohaselt annab TTJA raadioteenuse osutamiseks raadiosageduse kasutajale sagedusloa kehtivusega kuni raadioteenuse osutamise tegevusloa kehtivuse lõppemiseni, kuid mitte kauemaks kui seitsmeks aastaks. Uue erandi eesmärk on ühtlustada MeeTS-is reguleeritud raadioteenuse tegevusloa (edaspidi ka *raadioluba*) ja raadiosagedustel raadioteenuse pakkumiseks vajaliku sagedusloa kehtivusaegu. MeeTS § 35 lg 2 näeb ette, et raadioluba antakse kuni seitsmeks aastaks. Kui hetkel kehtib raadioteenuse osutamise otstarbel kasutatav sagedusluba vaid ühe aasta, siis tähendab see, et raadioteenuse osutaja taotleb raadioloa kehtivuse ajal sagedusloa kehtivuse pikendamist igal aastal.

Muudatuse eesmärk on vähendada raadioteenuse osutajate halduskoormust. Sagedusloa kehtivuse sidumine raadioloa kehtivusega on loogiline ja vähendab tarbetut bürokraatiat. Seitsmeaastane maksimaalne tähtaeg on kooskõlas MeeTS-is sätestatud raadioteenuse tegevusloa maksimaalse kehtivusajaga. Samas ei anta ESS § 11 lõikega 7¹ raadioteenuse osutajale sagedusluba pikemaks ajaks kui asjaomase raadioloa kehtivuse lõpuni.

Punktiga 4 täpsustatakse ESS-is toodud viiteid TTJA järelevalve infosüsteemile. Kõnealuse infosüsteemi andmekogu on sätestatud seadme ohutuse seaduse §-s 12. Andmekogu täpne nimetus on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti järelevalve infosüsteem. ESS-is on sama infosüsteemi nimetatud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Infosüsteemiks. Õigusselguse tagamiseks täpsustatakse ESS-is toodud infosüsteemi nimetust. Sellekohased muudatused tehakse ESS § 12 lõikes 1, § 13 lõigetes 9 ja 10, § 15 lõigetes 3 ja 4, § 16 lõigetes 1 ja 3, § 34 lõigetes 1 ja 5 ning § 35 lõigetes 1 ja 2.

Punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks ESS § 12 lõige 3. Nii sageduslubade kui ka raadioteenuse osutamise tegevuslubade väljaandja on TTJA, mistõttu seab säte ebamõistliku halduskoormuse sagedusloa taotlejale, kohustades teda esitama asutusele dokumente, mille asutus on ise välja andnud. Vabade sageduste efektiivseks kasutamiseks on sellegipoolest vajalik, et raadioteenuse osutamiseks antakse sagedusluba üksnes juhul, kui taotlejal on vastavaks perioodiks kehtiv raadioluba. Seetõttu täiendatakse ESS-is sageduslubade andmisest keeldumise aluseid (vt selgitusi eelnõu § 2 punkti 6 kohta). Sageduslubade andmisest keeldumise aluse seadmisega jäetakse välja praegu ESS § 12 lõikes 3 olev võimalus anda sagedusluba taotlejale, kellele ei ole väljastatud soovitud sagedusloa kehtivusajal kehtivat raadioluba, kuid kes taotleb sagedusluba raadioluba omava raadioteenuse osutajaga kokkuleppel tema programmi edastamiseks. Kõnealust võimalust ei ole praktikas kasutatud ning sagedusluba vastava kokkuleppe alusel taotletud. Edaspidi antakse raadioteenuse osutamiseks sagedusluba üksnes isikule, kellel on selleks vastav raadioluba. Sagedusloa andmine üksnes raadioloa omanikule ühtlustab praktikat ja lihtsustab kõikide osapoolte jaoks sageduslubade menetlemise ja väljaandmise protsessi. Vastava muudatuse põhiseaduspärasust on analüüsitud käesoleva seletuskirja 3. osa viimases alajaotuses.

Punktiga 6 täiendatakse ESS § 14 lõiget 1 punktiga 3¹, mis loob aluse sagedusloa andmisest keeldumiseks juhul, kui sagedusluba taotletakse raadioteenuse osutamiseks, kuid taotlejal puudub soovitud sagedusloa kehtivusajal kehtiv meediateenuste seaduse alusel väljastatud raadioteenuse osutamise tegevusluba. Muudatus on seotud eelmises punktis kirjeldatud muudatusega, kuna raadioloa vajalikkus raadioteenuse osutamiseks sagedusloa väljastamiseks on praegu reguleeritud ESS § 12 lõikega 3. Kavandatav sagedusloa andmisest keeldumise alus täpsustab praeguses ESS § 12 lõikes 3 sätestatud nõudega, et raadioteenuse osutamiseks sagedusloa väljastamiseks on vajalik just meediateenuste seaduse alusel väljastatud raadioluba.

Täpsustusega luuakse õigusselgus selles, et sagedusluba ei ole võimalik anda teises riigis väljastatud raadioloo alusel. Muudatus on seotud ka ESS § 18 lõike 3 punktiga 3, mis näeb ette sagedusala kehtetuks tunnistamise aluse juhuks, kui esinevad ESS § 14 lõike 1 punktides 1–9 sätestatud alused. Kõnealune ESS § 18 lõike 3 punkt 3 tagab, et kui sagedusluba ei oleks tohtinud välja anda, siis on see võimalik hiljem kehtetuks tunnistada. ESS § 14 lõike 1 punktiga 3¹ täiendamise eesmärk on samuti, et selliseid lube ei antaks, mistõttu on õige sellele ESS § 18 lõike 3 punktis 3 viitamine. Arvestades täienduse võrdväärsust teiste ESS § 14 lõikes 1 nimetatud alustega, on asjakohane sellele viide ka ESS § 21¹ lõikes 4. ESS § 15 lõige 1 viitab osadele ESS § 14 lõikes 1 loetletud alustest, jättes välja täiendatud lõike 3¹. Täienduse lisamine ESS § 15 lõikesse 1 ei ole vajalik, kuivõrd raadioloo olemasolu puudumisel ei ole võimalik seadusega vastuolusid parandada sagedusloa muutmise teel.

Punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks ESS § 14 lõike 1 punkt 7 ja lõige 4. Muudatus on vajalik õigusselguse loomiseks ning ebavajalike piirangute kaotamiseks. ESS § 14 lõikega 4 on sätestatud volitusnorm vastutavale ministrile TTJA tehnilise järelevalve tegemiseks statsionaarsete seadmete paiknemise piirkondade kehtestamiseks määrusega. Volitusnormi alusel on majandus- ja kommunikatsiooniminister kehtestanud 21. aprilli 2005. a määrusega nr 46 „Tehnilise Järelevalve Ameti tehnilise järelevalve teostamise statsionaarsete seadmete paiknemise piirkonnad“ vastavad piirkonnad. ESS § 14 lõike 1 punktiga 7 ja sama paragrahvi lõike 4 alusel kehtestatud määrusega ette nähtud monitooringuajaamade kaitse nõuded ei ole enam vajalikud ega ajakohased. Kõnealuste sätete ja määruse algne mõte ja eesmärk oli see, et TTJA monitooringuajaamasid ei segaks muud lähedal olevad FM- ja TV-saatjad oma tugevate signaalidega. Tänapäevane tehnoloogia on oluliselt vastupidavam välistele häiretele ning monitooringuajaamade tööd on võimalik tagada ka ilma geograafiliste piiranguteta. ESS § 14 lõike 1 punktis 7 reguleeritud sagedusloa andmisest keeldumise alus ei ole seega enam proportsionaalne ega vajalik. Sätte kehtetuks tunnistamine vähendab piiranguid sageduste kasutamisele ja lihtsustab regulatsiooni. ESS-i volitusnormi ja ESS § 14 lõike 1 punkti 7 kehtetuks tunnistamine tagaks õigusselguse ja kaotaks ebavajalikud piirangud. Muudatus ei puuduta ESS-is sisalduvaid viiteid ESS § 14 lõikele 1 (eelkõige ESS § 18 lõike 3 punktis 3, § 21¹ lõikes 4, § 16 lõikes 2), kuivõrd ESS § 14 lõike 1 punkt 7 tunnistatakse kehtetuks põhjusel, et piirang on ebavajalik. Kõnealustes sätetes ei ole kehtetuks tunnistatavale punktile otseselt viidatud, mistõttu ei vaja sätteid muutmist.

Punktiga 8 jäetakse ESS § 15 lõikest 1 välja viide ESS § 14 lõike 1 punktile 7, kuivõrd kõnealune säte tunnistatakse eelnõu § 2 punktiga 7 kehtetuks. ESS § 15 lõige 1 annab TTJA-le õiguse muuta sagedusloa tingimusi, kui pärast loa andmist ilmnevad sättes viidatud alused. Kuivõrd ESS § 14 lõike 1 punktis 7 nimetatud piirang ei ole tänapäeva tehnoloogiat arvestades enam vajalik, siis ei ole vaja kõnealuste tingimuste esinemisel ka sagedusloa tingimusi muuta ning sätte muutmisel piisab viite ESS § 14 lõike 1 punktile 7 eemaldamisest.

Punktiga 9 jäetakse ESS § 16 lõikest 1 välja tarbetu tekstiosa „kehtivatel tingimustel“. Kuna säte reguleerib juba olemasoleva sagedusloa tähtaja pikendamist, on enesestmõistetav, et loa muid tingimusi ei muudeta.

Punktiga 10 täiendatakse ESS §-i 16 lõikega 1¹, täpsustades sageduslubade pikendamisel uue loa kehtivusaega. Kehtiv ESS § 16 sätestab sageduslubade pikendamise üldised alused ja korra, kuid ei täpsusta pikendatud sagedusloa kehtivusaega. Lisatav lause loob õigusselguse, nähes ette, et sagedusluba on võimalik pikendada sama pika tähtaja võrra, kui on vastavale sagedusloa liigile ette nähtud algne maksimaalne kehtivusaeg. Näiteks sagedusluba, mis on antud raadiosageduste kasutamiseks vee- või õhusõiduki pardal vastavalt ESS § 11 lõikele 6 kolmeks aastaks, on võimalik pikendada kuni kolme aasta võrra. Pikendada võib korduvalt.

Punktiga 11 täiendatakse ESS § 16 lõiget 2 TTJA õigusega keelduda sagedusloa pikendamisest, kui sagedusloa pikendatakse raadioteenuse osutamiseks, kuid taotlejal puudub soovitud sagedusloa kehtivusajal kehtiv meediateenuste seaduse alusel väljastatud raadioteenuse osutamise tegevusloa. Kõnealuse tegevusloata ei ole võimalik sagedusloa anda ning raadiosagedustel teenust osutada. Muudatus loob õigusselgust, kuivõrd ka täna ei ole ilma kehtiva tegevusloata võimalik sagedusloa ebaseaduslikuks raadioteenuse osutamiseks väljastada.

Punktiga 12 kaotatakse ESS § 17 lõikest 9 tulenev kohustus avaldada TTJA veebilehel ESS § 17 lõike 2 kohase sagedusloaga antud raadiosageduste kasutamise õiguse üleandmise taotluse ja sama paragrahvi lõikes 5 sätestatud raadiosageduste kasutuslepingu alusel kasutamise õiguse andmise teate vormid. Kõnealuste taotluste ja teadete edastamise kohustus säilib vastavalt ESS § 17 lõigetele 2 ja 5, kuid taotlusteks ja teadeteks ei ole ette nähtud kindlat vormi. Lisaks säilib ESS § 17 lõikest 9 tulenev regulatsioon, et TTJA avalikustab oma veebilehel ESS § 17 lõikes 5 sätestatud raadiosageduste kasutuslepingu alusel kasutamise õiguse andmise teates sisalduva info. Vormide avalikustamist ei ole vaja reguleerida.

Punktiga 13 tunnistatakse kehtetuks ESS § 17 lõikes 10 sätestatud volitusnorm raadiosageduste kasutamise õiguse üleandmise ja kasutuslepingu alusel kasutamiseks andmise korra kehtestamiseks valdkonna eest vastutava ministri poolt. Volitusnormi kehtetuks tunnistamisega muutub kehtetuks ka volitusnormi alusel 1. juuli 2011. a majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus nr 61 „Raadiosageduste kasutamise õiguse üleandmise ja kasutuslepingu alusel kasutamiseks andmise kord“. Volitusnormi kehtetuks tunnistamine on põhjendatud, kuna sagedusloa üleandmise protsess on piisavalt reguleeritud seaduse tasandil (ESS § 17) ning eraldi määruse kehtestamine ja ajakohastamine ei anna olulist lisaväärtust, kuid tekitab juurde halduskoormust. Raadiosageduste kasutamise õiguse üleandmise ja kasutuslepingu võimalust ei ole ettevõtjad viimase 10 aasta jooksul kasutanud ning olukorra ülereguleerimine ei ole tarvilik.

Punktiga 14 lihtsustatakse kriteeriumi hindamise metoodikat ESS § 90 lõike 1 p-s 2, kuna selle täpsem reguleerimine ei ole vajalik. Asjaolu, kas vaba juurdepääsuga televisiooniteenuse osutaja edastatavad kanalid on kaabellevivõrgu piirkonnas antenniga vastu võetavad, on võimalik tuvastada üldlevinud standarditele ja normidele tuginedes ja seda ei ole vaja määrusega eraldi tehniliste tingimustena sätestada. Veelgi enam, selliseid tehnoloogilisi lahendusi, mis kirjeldavad kanalite seda tüüpi edastust, enam peaaegu kasutusel ei ole. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik, artikkel 114 näeb ette liikmesriikide õiguse kehtestada mõistlikke edastamiskohustusi, kui selline edastamise kohustamine on proportsionaalne. Sätte kehtetuks tunnistamine ei ole seega vastuolus EL õigusega, vaid toetab seda, kuivõrd sellise kohustuse säilitamine ei kanna enam oma eesmärki. Sellega seoses tuleb kehtetuks tunnistada ka ESS § 90 lõige 5 koos volitusnormi alusel vastu võetud määrusega (vt selgitusi eelnõu § 2 punkti 15 kohta).

Punktiga 15 tunnistatakse kehtetuks paragrahvi 90 lõige 5, paragrahv 102¹, paragrahvi 137 lõige 3 ja paragrahvi 191 lõige 6.

ESS § 90 lõikes 5 on sätestatud volitusnorm kaabelleviteenuse osutamisele nõuete kehtestamiseks valdkonna eest vastutava ministri poolt. Volitusnormi alusel kehtestatakse täiendavad nõuded ESS § 90 lg 1 p-s 2 sätestatud kaabelleviteenuse kohustuslikule osutamisele, mis tunnistatakse eelnõu § 2 punktis 14 kehtetuks. Volitusnormi kehtetuks tunnistamisega

muutub kehtetuks ka volitusnormi alusel 19. oktoobri 2005. a majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus nr 127 „Nõuded kaabellevivõrgu piirkonnas vastuvõetava televisiooniprogrammi edastamise teenuse osutamisele“ (vt selgitusi ka eelnõu § 2 punkti 14 kohta).

Punktiga 15 tunnistatakse kehtetuks ka ESS §-ga 102¹, millega nähti ette sideteenuse osutamisel toimunud isikuandmetega seotud rikkumise korral kohaldatavad nõuded. Kõnealune regulatsioon ESS-is jõustus 2011. aastal ehk enne Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmääruse) jõustamist. Isikuandmete kaitse üldmäärus (eelkõige artiklid 33 ja 34) näevad isikuandmete töötlemisega seotud rikkumiste puhul kõikidele vastutavatele töötlejatele (sh sideettevõtjatele) ette ulatuslikud nõuded. ESS § 102¹ sätestatud nõuded kattuvad suuresti isikuandmete kaitse üldmääruses toodud nõuetega.

ESS § 102¹ lõige 1 loob definitsiooni isikuandmetega seotud rikkumisele, mis kattub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 12 kirjeldatud definitsiooniga.

ESS § 102¹ lõige 2 toob välja, et isikuandmetega seotud rikkumise korral on sideettevõtja kohustatud sellest esimesel võimalusel teavitama Andmekaitse Inspektsiooni. Lõige 2 kattub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 33 lõikega 1 ning isikuandmete kaitse seaduse § 44 lõikega 1, mille kohaselt tuleb Andmekaitse Inspektsiooni teavitada viivitamatult ja võimalusel 72 tunni jooksul rikkumise teadasaamisest.

ESS § 102¹ lõige 3 täpsustab, et Andmekaitse Inspektsiooni teavitades tuleb esitada isikuandmetega seotud rikkumise kirjeldus, kontaktandmed, kust on võimalik saada täiendavat teavet, soovitusel isikuandmetega seotud rikkumise võimalike kahjulike mõjude leevendamiseks, isikuandmetega seotud rikkumise võimalike tagajärgede ja kavandatud või rakendatud meetmete kirjeldus. Kõnealune regulatsioon kattub sisuliselt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 33 lõikega 3. Ainsa erisusena, ei kohusta isikuandmete kaitse üldmäärus sõnaselgelt esitama soovitusi isikuandmetega seotud rikkumise võimalike kahjulike mõjude leevendamiseks, küll aga võib selline soovitus olla osa leevendavast meetmest.

ESS § 102¹ lõigetega 4 ja 5 nähakse ette andmesubjekti teavitamise kohustus ja teavituse sisu, mis kattub oma olemuselt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 34 lõigetega 1 ja 2. Erisusena näeb isikuandmete kaitse üldmäärus ette teavitamise vaid juhul, kui rikkumine kujutab endast tõenäoliselt suurt ohtu füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele.

ESS § 102¹ lõige 6 näeb ette andmesubjektide teavitamise kohustuse erandi juhuks, kui sideettevõtja tõendab Andmekaitse Inspektsioonile, et rikkumise ilmnemisel rakendati kohaseid tehnoloogilisi kaitsemeetmeid, mis tagasid vastavate andmete loetamatuks muutmise kõigile isikutele, kellel puudub andmetele juurdepääsu õigus. ESS § 102¹ lõige 7 täpsustab, et Andmekaitse Inspektsioon võib ka sel juhul kohustada rikkumise kahjulikku mõju arvestades andmesubjekte teavitama. Kõnealune regulatsioon kattub suuresti isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 34 lõike 3 punktiga a. Erisusena ei näe isikuandmete kaitse üldmäärus ette, et erandi rakendamise eelduseks on Andmekaitse Inspektsioonile asjaolu tõendamine. Küll aga võib ka isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt Andmekaitse Inspektsioon kohustada eranditele vaatamata andmesubjekte siiski teavitama.

ESS § 102¹ lõige 8 näeb ette sideettevõtja kohustuse pidada isikuandmetega seotud rikkumiste arvestust, mis sisaldab vähemalt rikkumise kirjeldust, selle võimaliku kahjuliku mõju kirjeldust

ja ülevaadet rikkumise kõrvaldamiseks rakendatud tehnoloogilistest kaitsemeetmetest. Säte kattub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 33 lõikega 5.

ESS-is reguleeriti isikuandmete kaitset enne isikuandmete kaitse üldmääruse jõustamist, mistõttu ei arvesta regulatsioon EL määrusest tulenevaid nõudeid ning ESS-i regulatsiooni eesmärk ei olnud kunagi täiendada isikuandmete kaitse üldmääruses kehtestatud nõudeid. Lisaks kattuvatele osadele on isikuandmete kaitse üldmääruses kehtestatud täiendavad meetmed ja kohustused isikuandmete kaitse rikkumisega seotud riskide leevendamiseks. Ei esine vajadus sideteenuse pakkujate isikuandmete töötlemise täiendamaks reguleerimiseks. ESS § 102¹ kehtetuks tunnistamine loob sideettevõtetele kohalduva isikuandmete töötlemise õigusraamistikus selgust. Muudatus vastab hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 28 lõikele 1, mille kohaselt ei korrata õigusloomes teise õigusakti sätet vaid sellele viidatakse.

Punktiga 15 tunnistatakse kehtetuks ka ESS § 137 lõige 3. Praegu kehtiva ESS § 137 lõikes 3 sätestatud regulatsiooni kohaselt koostab ja esitab TTJA üks kord kolme kuu jooksul Justiits- ja Digiministeeriumile ülevaate elektroonilise side valdkonnas toimunud muutustest koos sideteenuse turu peamiste näitajate statistiliste andmetega. Aruandluskohustuse täitmiseks esitavad sideturu kohta käivaid andmeid ettevõtjad TTJA-le kuni neli korda aastas. Praktika on näidanud, et sideturul ei toimu niivõrd kiireid muutusi, et nii tihe seire- ja aruandluskohustus oleks põhjendatud, mistõttu tuleks muuta aruandlus aastapõhiseks (ESS § 137 lg 1). Sätte kehtetuks tunnistamine ei ole vastuolus EL õigusega, kuivõrd Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 8 lõike 2 kohane iga-aastane kohustuslik aruanne on tagatud ESS § 137 lõikega 1.

Muudatusega vähendatakse ettevõtjalt andmete kogumist – vähendatakse puudutatud ettevõtjate arvu (44 sideettevõtja asemel 34) ja küsitavate andmete koosseisu (nt jäetakse välja küsimused transiidiliikluse, mobiilse andmeside kiiruse jaotuse ja välismaa SIM-ide arvu kohta). Ettevõtjalt saadud andmestikku kasutatakse lisaks andmete edastamise kohustuse täitmiseks Euroopa Komisjoni ning Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ameti (ingl *Body of European Regulators for Electronic Communications*) ja teiste organisatsioonide ees.

Lisaks tunnistatakse **punktiga 15** kehtetuks ESS § 191 lõikes 6 sätestatud volitusnorm numbriloale üleminekul riigilõivu tasaarvestuse korra kehtestamiseks. Numbriloale üleminekul on toimunud ning riigilõivu tasaarvestamine pole enam vajalik. Regulatsiooni lihtsustamiseks ja õigusselguse tagamiseks tunnistatakse volitusnorm kehtetuks, millega muutub kehtetuks ka volitusnormi alusel kehtestatud 11. veebruaril 2005. a Vabariigi Valitsuse määrus nr 30 „Riigilõivu tasaarvestuse kord numbrilubade andmisel“.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse lõhkematerjaliseadust (LMS)

Punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks LMS § 37 lõike 1 punkt 1, et kaotada veoloo kohustus lõhkematerjali vedamiseks Eestis. Riigisisese veoloo taotluste menetlemisel kontrollib TTJA loataotluse nõuetelevastavust, taotluses kirjeldatud veotingimuste nõuetelevastavust ning PPA ning Kaitsepolitseiameti arvamust julgeoleku kõrgendatud ohu esinemise kohta. Muud asjaolud, mida TTJA saab veoloo andmiseks või selle andmisest keeldumiseks hinnata, on asjakohased üksnes piiriüleste vedude puhul. Riigisiseste vedude korral korraldavad lõhkematerjali vedamist üksnes TTJA antud tegevusloaga ettevõtjad. Seni on veolood olnud väljastatud peaaegu kõik kaheks aastaks, aga need ei ole täitnud oma sisulist eesmärki. Ettevõtjal ei ole praktikas võimalik ennustada kõiki kahe aasta jooksul ette tulevaid marsruute. Kui veost kontrollib liikluspatrull, on seni esitatud kaheks aastaks väljastatud veoluba, millelt ei ole konkreetse saadetise kohta võimalik tuvastada, kes, millisel marsruudil ja millist kogust

lõhkematerjali veab. Ettevõtjate töö iseloomu tõttu (kaevandamine, lõhkamistööd, lahingumoonatootmine) ei ole olnud võimalik ega ka majanduslikult otstarbekas taotleda veoluba iga konkreetse saadetise veoks, kuna saadetisi võib ettevõtjal ühe objekti (näiteks karjääris lõhkamiseks) teenindamiseks olla ühe aasta jooksul sadu. Kogu vajaliku koguse lõhkematerjali korraga objektile viimine ei ole samuti võimalik, kuna karjääride ega ka lõhketöö tegemise kohas (näiteks Rail Balticu trassi ettevalmistamine) ei ole nõuetele vastavaid tingimusi lõhkematerjali suuremahuliseks ja pikaajaliseks ladustamiseks. Seega on loataotluses kirjeldatud veotingimuste ning taotluse üldise nõuetelevastavuse kontrolli puhul tegu üksnes formaalsusega ning lõhkematerjali riigisisel vedamisel täidaks eesmärgi ka vedudest teatamine, millega seonduvalt on kavandatud eelnõu järgmises punktis seaduse täiendus.

Punktiga 2 lisatakse LMS peatükki 5 § 37¹, mille kohaselt tuleb edaspidi lõhkematerjali vedamiseks Eestis esitada PPA-le ja Kaitsepolitseiametile hiljemalt kolm tööpäeva enne vedu elektrooniline veoteatis. Praktikas tähendab see ettevõtjale e-kirja saatmist ehk menetlusvorm ettevõtja jaoks ei muutu. Ka praegu kehtivaid veolubasid menetletakse e-kirja teel. Veoteatis peab sisaldama andmeid vedaja, saadetise saaja ja lõhkematerjali kohta ning veoviisi, -marsruuti ja -aega. Veoloa asendamine teatamiskohustusega tähendab väiksemat halduskoormust ettevõtjale ja väiksemat töökoormust riigile. Loakohustuse teatamiskohustusega asendamise korral kaob ettevõtjal ka riigilõivu tasumise kohustus. Kavandatud LMS § 37¹ lõike 2 kohaselt võib PPA või Kaitsepolitseiamet olulise või kõrgendatud ohu korral julgeolekule nõuda marsruudi muutmist või täiendavate turvanõuete järgimist lõhkematerjali ebaseadusliku kasutamise ja omamise vältimiseks. Kuigi kehtiva regulatsiooni kohaselt (LMS § 37 lõige 9) kohaselt võib TTJA teha seda sama, on oluline juhtida tähelepanu, et kui kehtiva õiguse kohaselt teeb TTJA seda loamenetluses, siis kavandatava regulatsiooni kohaselt saaks PPA samasisulist õigust rakendada üksnes riikliku järelevalve menetluses eesmärgiga ohu ennetada või tõrjuda. Kavandatava LMS § 37¹ lõike 2 näol on seega tegemist erisättega korrakaitseseaduse § 28 lõikest 1.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse riigilõivuseadust (RLS)

Punktiga 1 suurendatakse RLS § 206 lõikes 1 kehtestatud riigilõiv 10 eurolt 20 eurole. Muudatus on otseselt seotud ESS § 11 lõike 7 kavandatava muudatusega, millega pikendatakse amatöörraadiojaama tööloa kehtivusaega viielt aastalt kümnele aastale. Kuna loa kehtivusaeg kahekordistub, võimaldatakse amatöörraadiojaama tööloa omanikule ka riigi piiratud ressursiga sagedusala kasutamist viie aasta asemel kümme aastat. Tasumisele kuuluva riigilõivu määra tõstmine 20 eurole on proportsionaalne saadava hüve suurenemisega. Kümneaastase kehtivusaja kohta jääb lõiv tööloa taotleja jaoks samaks ning mõistlikuks.

Punktiga 2 lisatakse RLS §-i 206 lõige 6¹, millega reguleeritakse raadioteenuse osutamiseks sagedusloa väljastamise või sagedusloa pikendamise eest tasumisele kuuluva riigilõivu määramise alust. Muudatused on vajalikud, et rakendada eelnõus kavandatavat ESS § 11 muudatust, millega lisatakse lõige 7¹ ning kehtestatakse raadioteenuse sagedusloa pikem, kuni seitsmeaastane kehtivusaeg. Kuna sagedusloa antakse edaspidi pikemaks ajaks, tuleb luua proportsionaalne ja õiglane riigilõivu määramise süsteem, mis võimaldab lõivu määrata kuni seitsme aasta kohta, tasudes vastavalt sagedusloa kehtivusajale riigilõivu 1/7 osa RLS lisas 3 sätestatud määrast iga taotletava sagedusloa kehtivusaasta kohta.

Punktiga 3 lisatakse RLS § 206 lõike 7¹ lõppu täpsustus, et sättes ette nähtud riigilõiv rakendub iga sagedusloale kantud sageduskanali või sagedusvahemiku kohta. Muudatus on vajalik, kuna kehtiv sõnastus ei täpsusta, kas lühiajalise sagedusloa riigilõiv on taotluspõhine või sageduspõhine. Kavandatava muudatuse eesmärk on tagada õigusselgus ja vältida

väärtõlgendusi. Täpsustusega sätestatakse üheselt, et riigilõivu tuleb tasuda iga eraldatava sageduskanali ja -vahemiku kohta. Sõnastuse täpsustamine tagab, et riigilõivu suurus vastab tegelikule töökoormusele ja loa andmisega eraldatud ressursile.

Punktiga 4 täiendatakse RLS § 206 lõikeid 8 ja 10, lisades sätestatud regulatsioonile välistuse raadioteenuse osutamiseks ringhäälinguvõrgu raadiosaatja sagedusloa puhul. Muudatus välistab raadioteenuse sageduslubade puhul seni kehtinud lühiajaliste lubade riigilõivumäärade kohaldamise, kuna eelnõuga planeeritakse ESS-is kavandatavate muudatustega arvestades kehtestada raadioteenuste sageduslubadele uued täpsustatud riigilõivumäärad.

Punktiga 5 lisatakse RLS §-i 206 lõige 8¹, millega kehtestatakse lühiajalise, 8–31 kalendripäeva kehtiva raadioteenuse sagedusloa riigilõivuks 1/42 osa RLS lisas 3 märgitud riigilõivu määrast. Muudatus on vajalik selleks, et luua proportsionaalne riigilõivumäär ajutiste raadiolubadega seotud sageduslubade andmiseks.

Punktiga 6 lisatakse RLS §-i 206 lõige 10¹, millega kehtestatakse 32 päevast kuni 11 kuuni kehtiva raadioteenuse sagedusloa riigilõivuks 1/84 osa RLS lisas 3 märgitud määrast iga kuu kohta. Selline määr tuleneb loogikast, et aasta kohta rakendatav 1/7 osa määrast on jagatud 12-ga ning seega saadud kuude arvuga arvestav sagedusloa riigilõivumäär, mis tagab sagedusloa kehtivusega proportsionaalse lõivu.

Punktiga 7 täiendatakse RLS § 206 lõiget 13 ja välistatakse kavandatava regulatsiooni alt raadioteenuse osutamiseks ringhäälinguvõrgu raadiosaatja sagedusloa. Muudatus on seotud eelnõu § 4 punktiga 8, millega lisatakse raadioteenuse osutamiseks ringhäälinguvõrgu raadiosaatjale antud sagedusloa riigilõivu kohta uus regulatsioon RLS § 206 lõike 13¹ näol.

Punktiga 8 lisatakse RLS §-i 206 lõige 13¹, mis sätestab, et raadioteenuse osutamiseks ringhäälinguvõrgu raadiosaatjale antud sagedusloa omaniku soovil sagedusloal lisas 3 nimetatud tingimuste muutmise eest tasutakse riigilõivu lisaks RLS § 206 lõikes 12 sätestatud riigilõivumääradele 1/84 osa RLS lisas 3 sätestatud esialgse riigilõivumäära ja muudetud tingimuste esialgsest suurema riigilõivumäära erinevusest iga kuu kohta, mis on jäänud sagedusloa kehtivusaja lõppemiseni. Selle muudatusega kehtestatakse eelnevaga analoogne proportsionaalse lõivu arvestuse kord ka juhuks, kui raadioteenuse sagedusloa tingimusi muudetakse loa kehtivusaja jooksul. See tagab, et riigilõivu tasutakse ainult sagedusloa tegeliku kehtivusaja eest.

Punktiga 9 kehtestatakse RLS lisa 3 uues sõnastuses. Lisa 3 uuendamine on vajalik, et viia riigilõivumäärad vastavusse kõnesoleva eelnõuga kavandatavate muudatustega sageduslubade kehtivusaegades ja arvestuspõhimõtetes. Samuti on uues redaktsioonis ühtlustatud digi-TV ja digiraadio lõivumäärasid, kuivõrd nende erinev lõivumäär ei ole põhjendatud. Selle tulemusena lähevad digiraadio load vähesel määral taotlejale soodsamaks ning lõivumäärad on loogilises seoses lubade kehtivusaja ja eraldatava ressursiga.

Lisaks kaotatakse lisa 3 ette nähtud eraldi riigilõivumäärad väga suure võimsusega saatjate jaoks, kuna tehnoloogia arengu tõttu ei ole nii suure võimsusega saatjaid enam kasutusel.

RLS lisas 3 muudetakse ka satelliitside maajaama riigilõivude määra. Arvestades ressursi ja satelliidisageduste planeerimise keerukust sõltumata sagedusalast ei ole põhjendatud praeguse regulatsiooni kohane lõivu vähenemine kõrgematel sagedustel. Kõnealust lõivu tasuvad globaalsed satelliitsideteenuse pakkujad konkureerivad Eesti ettevõtjatega samal turul, kuid

satelliitsageduste eest küsitav väike lõiv jätkaks Eesti ettevõtjad, kes tasuvad sama teenuse osutamise jaoks vajalike sageduste eest palju rohkem, ebavõrdsesse seisu.

Eelnõu §-ga 5 muudetakse tarbijakaitseseadust (TKS)

Punktiga 1 täiendatakse TKS § 41 lõiget 1 pärast sõnu „esimees ja“ tekstiosaga „käsitleva paragrahvi lõikes 11² nimetatud juhul“. Muudatuse tegemine on vajalik tulenevalt komisjoni koosseisu üldreegli muutmisest, mille kohaselt vaadatakse vaidlus üldjuhul läbi üheliikmelises koosseisus (komisjoni esimees ainuisikuliselt).

Punktiga 2 muudetakse TKS § 41 lõikeid 11¹ ja 11² ning nähakse ette, et enamasti vaatab komisjoni esimees tarbijavaidluse läbi ja lahendab vaidluse ainuisikuliselt (üheliikmeline komisjon). See võimaldab kiiremat ja efektiivsemat menetlust. Kui vaidluse läbivaatamise käigus kogutud teabe ja tõendite alusel on vaidluse asjaolud ebaselged või keerukad, võib komisjoni koosseisu kinnitada ka kolmeliikmelina. Kolmeliikmeline komisjon koosneb komisjoni esimehest, ettevõtlus- või kutseliidu esindajast ja tarbijate huve esindava organisatsiooni või asutuse esindajast. Ettevõtlus- või kutseliidu esindaja kinnitatakse komisjoni koosseisu, lähtudes vaidlusega seotud kaupleva tegevusvaldkonnast. Tarbijate huve esindajana ei kinnitata komisjoni koosseisu vaidluse läbivaatamist ettevalmistanud ametnikku (lõige 11²).

Kehtiva seaduse kohaselt lahendab komisjon vaidlusi reeglina kolmeliikmelises koosseisus ning kui asjaolud on selged, lahendab komisjoni esimees vaidluse ainuisikuliselt. Juba praegu lahendab komisjoni esimees suurema osa vaidlusi ainuisikuliselt ning seetõttu tehakse seaduses muudatus, mille kohaselt lahendab vaidluse enamasti üksnes komisjoni esimees, v.a kui vaidluse asjaolud ei ole selged.

Kui vaidlust vaatab läbi komisjoni esimees ainuisikuliselt, tagab see kiirema lahendi nii tarbijale kui ka kauplevale, kuna puudub vajadus kaasata tarbijate ja kauplevate esindajat, kellega tuleks eraldi kokku leppida sobiv aeg kaasuse aruteluks.

Kehtiva TKS § 41 lõigetes 11¹ ja 11² on juba sätestatud põhimõtted, kuidas komisjoni koosseis kujuneb, kuid kuna eelnõuga tehakse muudatused komisjoni koosseisu üldreeglis, tuleb sätete 11¹ ja 11² asukohad vahetada. Kuigi hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 37 sätestab, et kehtiva seaduse struktuuriosade numeratsiooni ei muudeta, tuleb seda antud juhul siiski teha, sest komisjoni koosseisu üldreegli muudatuse tõttu ei ole sätete loogilist järjestust muul viisil võimalik tagada kui sätete asukohti omavahel vahetades.

Punktiga 3 asendatakse TKS § 44 lõikes 2 olev komisjoni sekretariaadi kohustus istungeid protokollida kohustusega istungeid salvestada. Kuigi kehtiva regulatsiooni kohaselt tuleb istungeid protokollida, siis istungite protokollimiseks puudub täna praktiline vajadus, sest uued tehnilised lahendused võimaldavad istungeid kiirelt ja lihtsalt salvestada. Seega puudub vajadus koostada mahukaid ja aeganõudvaid protokolle. Tarbijavaidluste komisjonis ei korraldata täna enam füüsilisi istungeid, vaid kõik istungid toimuvad rakenduse Microsoft Teams vahendusel, mis võimaldab lihtsalt ning kiirelt istungil toimuvat salvestada. Sellest tulenevalt puudub täiendav vajadus lisatarkvara kasutamiseks, mis eeldaks täiendavaid arendusi või lisakulu. Nii tänastel protokollidel kui ka uue regulatsiooni kohasel salvestisel puudub õiguslik tähendus, vaid selle ülesanne on kajastada istungil toimunut ning sellega saavad nii komisjon kui vaidlevad pooled vajadusel hiljem tutvuda.

Punktiga 4 täiendatakse seadust paragrahviga 45¹, millega sätestatakse tarbijavaidlusasja andmete säilitamine. Sellist sätet kehtiv TKS ei sisalda, kuid suurema läbipaistvuse tagamiseks on oluline seaduses sätestada, kuidas ja mis alustel andmete säilitamine toimub.

Lõikes 1 sätestatakse, et tarbijavaidlusasja andmeid töödeldakse seadme ohutuse seaduse §-s 12 sätestatud TTJA andmekogus.

Lõikes 2 nähakse ette, et menetluse käigus kogutud dokumente säilitatakse arhiiviseaduses ja selle alusel antud õigusaktides ettenähtud korras.

Lõikes 3 sätestatakse, et menetluse käigus kogutud andmeid ja dokumente säilitatakse kolm aastat pärast menetluse ajendiks olnud õigusvaidluste lahendamist. Menetluse käigus kogutud andmeid ja dokumente säilitatakse kolm aastat ka juhul, kui tarbija on avalduse tagasi võtnud.

Eelnõule on lisatud juurde ka majandus- ja taristuministri 19. märtsi 2020. a määruse nr 5 „Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti järelevalve infosüsteemi põhimäärus“ muutmise kavand, millega täiendatakse määrust tarbijavaidluste komisjoni menetluse käigus kogutava andmestiku ning nende andmete säilitamise tähtajaga.

Punktiga 5 tehakse muudatus TKS § 47 lõikes 3, millega antakse komisjoni sekretariaadile lisapädevus otsustada, millal jätta tarbija avaldus menetlusse võtmata või menetlus lõpetada. Muudatustega antakse sekretariaadile õigus jätta tarbija avaldus menetlusse võtmata või menetlus lõpetada, kui: 1) avaldus ei ole esitatud tarbija seadusega kaitstud õiguse ega huvi kaitseks; 2) tarbija taotletava eesmärgi saavutamine kohtuvälises menetluses on perspektiivitu; 3) vaidluse lahendamine ei ole võimalik põhjaliku uurimise ja tunnistajate ärakuulamiseta ning seda oleks otstarbekam lahendada maakohtus; 4) vaidlusaluse kauba või teenuse väärtus või tarbija nõude suurus on alla 50 euro ja vaidluse lahendamine ei ole oluline praktika kujundamise või senise praktika olulise muutmise vajaduse seisukohast, vaidlusel ei ole tähendust võimalike teiste tarbijate jaoks või tegemist ei ole lepingu täitmise või lepingu tühisuse tuvastamise nõudega.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt on selline pädevus komisjoni esimehel, kes teeb otsuse vastavalt sekretariaadi ettevalmistatud poolt tehtud ettepanekule. Seega on juba praegu komisjoni sekretariaadil pädevus ja kogemus selliste otsuste tegemiseks ehk kehtiva regulatsiooni alusel teeb otsuse esimees, kuid ettepaneku selliseks otsuseks teeb sekretariaadi jurist. See, et otsuse teeb esimees, on täna aga täiendav kulu riigile, sest komisjoni esimehi tasustatakse tunnipõhiselt ning sekretariaadi ametnike tasustamine on kuutasu põhine. Sellise pädevuse andmisega sekretariaadile vähendatakse esimeeste koormust ning kuna juba praegu vormistavad teevad esimehed sellised otsused sekretariaadi ettepanekul, puudub alus kahelda sekretariaadi pädevuses selliseid otsuseid teha. Komisjoni sekretariaat koosneb õigusharidusega juristidest, kes teevad juba praegu suure osa ettevalmistavat tööd ära, sh pöörduvad täiendavalt tarbija poolt, kui avalduses esineb puudusi või teevad tarbijale ettepaneku võtta avaldus tagasi, kui sekretariaat näeb, et kõnealuse vaidluse lahendamine on perspektiivitu. Sisulise otsuse tegemise pädevus jääb jätkuvalt komisjoni esimehele (TKS § 57). Lisaks on sekretariaadile sellise pädevuse andmine kooskõlas ka EL direktiiviga. Nimelt EL tasandil reguleerib tarbijavaidluste kohtuvälist lahendamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/11/EL vaidluste kohtuvälise lahendamise kohta ning antud direktiivi kohaselt on vaidluste kohtuvälise lahendamise üksus mis tahes nimetust kandev alaliselt tegutsev üksus, kes lahendab vaidlusi vaidluste kohtuvälise lahendamise menetlust järgides ning kes on kantud nimekirja kooskõlas artikli 20 lõikega 2. Direktiivi 2013/11/EL alusel on kõnealusesse nimekirja kantud ka TTJA juures tegutsev tarbijavaidluste komisjon. Sellest tulenevalt on vaidluste kohtuvälise lahendamise pädevus antud tarbijavaidluste komisjonile tervikuna, kuid kuivõrd tegemist on minimaalselt harmoneeriva direktiiviga, ei reguleerita selles direktiivis vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste sisemist regulatsiooni ega seda, kes komisjoni sees

mingit ülesannet täidab, vaid see pädevus on jäetud riigisiseseks korralduslikuks küsimuseks. Lisaks on direktiivi kohaselt lubatud ka sellised vaidluste kohtuväliste lahendamised, mis toimuvad liikmesriikide riiklike tarbijakaitseametite raames, kus vaidluste lahendamise eest vastutavad riigiametnikud. Sellisel juhul tuleb riigiametnikke käsitleda nii tarbijate kui kauplejate huvide esindajatena.

Eeltoodust lähtuvalt võimaldab direktiiv 2013/11/EL anda siseriiklikul tasandil pädevus tarbijavaidluste komisjoni sekretariaadile otsustada, millal jätta tarbija avaldus menetlusse võtmata või menetlus lõpetada. Selle eelduseks on see, et need menetluse võtmata jätmise ja lõpetamise alused on seaduse tasandil selgelt reguleeritud. Samuti teeb komisjoni sekretariaat ka kehtiva regulatsiooni kohaselt asjaolude sisulist hindamist, sh pöördub vajadusel tarbija poole ning palub sekretariaadi poolt määratud tähtaja jooksul avalduses olevad puudused kõrvaldada (näiteks kui tarbija nõue kaupleja vastu ei ole piisavalt selge) – see nõuab aga eelnevat sisulist tutvumist tarbija avaldusega.

Muudatuse eesmärk on suurendada tarbijavaidluste komisjoni töö tõhusust ja vältida menetlusressursside kulutamist olukordades, kus on ilmne, et kohtuväline menetlus ei vii vaidluse sisulise lahenduseni. Sellisteks juhtumiteks võivad olla näiteks olukorrad, kus tarbija nõue on ilmselgelt õiguslikult alusetu või kui tarbija nõue on suunatud hüvele, mida komisjonil ei ole pädevust määrata (näiteks moraalne kahju). Muudatus aitab tagada, et komisjon keskendub nendele vaidlustele, mille osas on tegelik võimalus lahenduseni jõuda, hoides samal ajal kinni direktiivis sätestatud põhimõtetest nagu menetluse kiirus, tõhusus ja läbipaistvus

Punktiga 6 tehakse muudatus TKS § 47 lõike 3 punktis 4 ning nähakse ette, et avaldust ei pea võtma menetlusse siis, kui vaidlusaluse kauba või teenuse väärtus või tarbija nõude suurus on alla 50 euro. Kehtivas korras on alampiiriks 30 eurot ja see on kehtinud juba üle kaheksa aasta. Arvestades inflatsiooni, on nõude esitamise alampiiri tõstmine asjakohane ja vajalik. Komisjonile jääb endiselt kaalutusõigus ka alla 50 euro suuruste nõuete menetlemiseks, seda näiteks juhul, kui vaidluse lahendamine on oluline praktika kujundamise seisukohast. Seega on komisjon pädev lahendama ka väiksema summa (alla 50 euro) üle peetavat vaidlust, juhul kui see on oluline paljude tarbijate õiguste seisukohast. Näiteks võib olla oluline lahendada vaidlus, mis puudutab sideettevõtjate poolt tuhandetele tarbijatele saadetud arveid, ning kujundada selles küsimuses tarbijaõiguslik praktika, vaatamata sellele, et konkreetsele tarbijale esitatud arve võib olla väike. Komisjonis menetlemisele kuuluva nõude suurendamisel 30-lt eurolt 50-le eurole väheneks menetluste arv (maksimaalselt 14%) ning seejuures ka ressurss ja koormus nii ettevõtjatel, kes menetluses osalema peavad, kui ka sekretariaadil ja komisjoni esimehel, kes kaebusi lahendavad ja menetlusi läbi viivad.

Punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks TKS § 47 lõike 4 esimene lause, mille kohaselt tarbija avalduse menetlusse võtmata jätmise otsustab komisjoni esimees sekretariaadi ettepanekul. Lause tunnistatakse kehtetuks, kuna komisjoni sekretariaadile antakse juurde pädevus jätta tarbija avaldus menetlusse võtmata või menetlus lõpetada sama paragrahvi lõike 3 punktide 1–4 alusel. Kehtiva regulatsiooni alusel otsustab seda komisjoni esimees sekretariaadi ettepanekul.

Punktiga 8 muudetakse TKS § 51 lõiget 2 ja nähakse ette, et vaidlus vaadatakse läbi ja lahendatakse kirjalikus menetluses ning et tarbija võib taotleda asja arutamist suulisel istungil. Kehtiva regulatsiooni kohaselt võib tarbija taotleda asja arutamist suulisel istungil ning komisjonil puudub alus sellest keeldumiseks, kuigi menetluse käigus võib saada komisjonile selgeks, et suuliseks istungiks vajadus puudub. Komisjoni esimees võib jätta tarbija taotluse rahuldamata, kui vaidluse lahendamise ettevalmistamise käigus kogutud teabe ja tõendite alusel

on vaidluse asjaolud selged ja otsuse tegemine asjas on võimalik ilma suulise arutamiseta. Sealjuures näitab tarbijavaidluste komisjoni praktika, et ligi 60% tarbijavaidlusasju lahendatakse kirjalikus menetluses¹ ja kui tarbija ongi taotlenud asja suulist arutamist, siis sageli ei ilmu kaupleja istungile. Seetõttu võib eeldada, et kavandatav muudatus ei mõjuta oluliselt komisjoni väljakujunenud praktikat.

Punktiga 9 jäetakse TKS § 51 lõikest 3 välja sõnad „kui tarbija on selleks soovi avaldanud või“. Komisjoni esimehele jääb kaalutlusõigus korraldada istung, kui ta peab seda vajalikuks.

Punktiga 10 muudetakse TKS § 54 pealkirja ja jäetakse välja nõue tarbijavaidluste komisjoni suulisi istungeid protokollida, kuna tänapäevased tehnilised abivahendid võimaldavad komisjoni istungite arutelu salvestada, mistõttu puudub komisjoni sekretariaadil vajadus koostada mahukaid protokolle.

Lisaks tehakse muudatus TKS § 54 lõikes 1 – kaotatakse ära komisjoni sekretariaadi kohustus istungeid protokollida ja see asendatakse salvestamise kohustusega. Võrreldes kehtiva seadusega jääb samaks see, et komisjoni esimees otsustab istungi salvestamise (kehtivas regulatsioonis protokollimise) vajaduse üle olukorras, kus vaidlevad pooled istungil ei osale.

Punktiga 11 tunnistatakse kehtetuks TKS § 54 lõiked 1¹ (kohustuslikud andmed protokollis) ja 2 (protokolli allkirjastamise kohustus), kuna eelnõuga kaotatakse ära tarbijavaidluste komisjoni sekretariaadi kohustus protokolle koostada ning protokollide koostamine asendatakse istungi salvestamisega. Kuna edaspidi komisjoni istungeid ei protokollita, vaid need salvestatakse, siis kaob vajadus protokolle allkirjastada.

Punktiga 12 asendatakse TKS § 54 lõikes 3 sõna „protokolle“ sõnaga „salvestisi“. Muudatuse tingib asjaolu, et uue regulatsiooni kohaselt poolte osavõtul toimuvaid komisjoni istungeid ei protokollita, vaid need salvestatakse Microsoft Teamsi vahendusel, kuivõrd juba täna toimuvad istungid üksnes kõnealuse rakenduse vahendusel.

Eelnõu §-ga 6 muudetakse tubakaseadust (TubS)

Muudatusega täiendatakse TubS § 22 lõikega 2¹, mille kohaselt tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote müügisaaliga müügikoht on kaupleja valduses olev selgelt eristatav ja piiritletud ala, kuhu tarbija siseneb tehingu tegemiseks.

Tubakaseaduse muudatustega luuakse õigusselgust *müügisaaliga müügikoha* termini defineerimise teel. Tubakaseadus keelab üldjuhul tubakatoodete müügi müügisaalita müügikohas. Tegemist on tubakatoodete ja tubakatoodetega seonduvate toodete jaemüügikohale kehtiva esemelise majandustegevuse nõudega, mida ei kohaldata vaid müügikohtadest moodustuval marsruudil liikuvale, kauba jaemüügiks kohandatud sõidukile ja kioskile. *Müügisaaliga müügikoht* on seaduses siiani defineerimata. Seetõttu on erinevate müügikohtade seadusele vastavuse hindamine olnud ettevõtjate jaoks praktikas keerukas, eriti just avalikke üritusi arvestades. Õigusselguse põhimõtte kohaselt peavad õigusaktid olema piisavalt selged ja arusaadavad, et isikutel oleks mõistlik võimalus riigi tegevust ette näha ja kohandada oma tegevust sellele vastavalt. Seetõttu on vaja *müügisaaliga müügikoha* termin defineerida seaduse tasandil.

¹ Tarbijavaidluste komisjoni 2024. a tegevusaruanne. Arvutivõrgus: [Tarbijavaidluste komisjoni tegevusaruanne 2024 \(9\).pdf](#)

Legaaldefiniitsioonis on oluline esile tuua, et tegemist ei pea olema siseruumiga, vaid tegemist võib olla ka alaga või piirkonnaga, mis aga peab olema ülejäänud ala või ruumiga võrreldes selgelt piiritletud ja seega eristatav. Sealjuures on oluline, et tooted ega kaubamärgid ei oleks nähtavad väljastpoolt seda ala (TubS § 22 lg 3¹ p 1). Alana võib sealjuures käsitleda ka telki või muud ajutist lahendust, kui see täidab eelnimetatud tingimused. Kuna definiitsiooni kohaselt peab tarbijal olema võimalik siseneda selgelt eristatavale alale, ei ole võimalik kasutada tubakatoodete müügiks pörandale asetatud riulit või ratastega käru. Definiitsiooni sõnastamisel arvestati kehtiva praktikaga ja sooviti luua praegust olukorda kirjeldav definiitsioon ning mitte lisada täiendavaid piiranguid.

Õigusnormide selgus ja ühesemalt mõistetavus võimaldavad ettevõtjatel edaspidi paremini aru saada müügisaaliga müügikoha nõude sisust. Defineerimine loob nii ettevõtjatele kui ka järelevalveasutustele õiguskindlust normide rakendamisel.

Eelnõu §-ga 7 muudetakse turismiseadust (TurS)

Eelnõuga täiendatakse TurS § 15¹ lõiget 10 pärast sõna „väljastamist“ sõnadega „käesoleva seaduse § 8 lõikes 3 nimetatud viisil“. Turismiseaduse § 15¹ lõige 10 kohustab reisiettevõtjat edastama TTJA-le tagatise olemasolu tõendava dokumendi (allkirjastatud kindlustuspoliis, pangagarantii) viivitamata pärast tagatise väljastamist. Tagatise dokumendi enese esitamise viisi ei ole seni TurS-is reguleeritud. Muudatuse kohaselt saab tagatise dokumenti esitada edaspidi üksnes majandustegevusregistri kaudu (Eesti teabevärava või notari kaudu), nagu esitatakse majandustegevusteade. Kehtivad MSÜS ja TurS näevad ette, et reisiettevõtja esitab majandustegevusteates andmed tagatise suuruse, kehtivuse alguskuupäeva ja lõpukuupäeva ning tagatise väljastanud ettevõtja kohta. Kuna enamik tagatise väljastatakse üheks aastaks, siis peab reisiettevõtja tagatise andmeid registris uuendama pea iga aasta, tagamaks registriandmete õigsuse. Tagatise dokumendi hõlpsaks esitamiseks on majandustegevusteates loodud võimalus lisada see failina tagatise andmete juurde, kuid jätkuvalt kasutatakse ka võimalust esitada tagatise dokument e-posti teel. Lihtsustamise ja menetluste kiirendamise eesmärgil nähakse edaspidi ette, et ettevõtja esitab ka tagatise dokumendi(d) sama ühtse kanali kaudu. Muudatus aitab tagada TTJA-s avalike ressursside tulemusliku ja efektiivse kasutuse, vähendades koormust, mis kaasneb tagatisega seotud andmete ja dokumentide eri viisidel vastuvõtmise, registreerimise ja nende vastavuse kontrollimisega.

Eelnõu §-ga 8 muudetakse väärismetalltoodete seadust (VMTS)

Punktiga 1 muudetakse volitusnormi, mille eesmärk on ajakohastada tooteohutuse valdkonnas pädevuse ja volituste jaotus. Muudatusega viiakse sättes vastavusse kehtivas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhimääruses sätestatud valitsemisalaga. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalal on muu hulgas tooteohutuse korraldamine, mille alla kuulub ka väärismetalltoodete seadus. Seetõttu on pädevus määratud nimetatud ministeeriumile ning ei ole vajalik täiendavalt viidata Vabariigi Valitsusele või tema volitusel tegutsemisele.

Punktiga 2 muudetakse VMTS § 20¹ lõikeid 1–4. Paragrahvi 20¹ lõikes 1 tehakse muudatus, mille järgi on nimemärgise registreering edaspidi tähtajatu ehk nimemärgis tuleb registreerida üks kord.

Kehtiva korra järgi on registreering tähtajaline ja vajab iga kümne aasta tagant uuendamist, mis tekitab nii ettevõtjatele kui ka TTJA-le juurde töökoormust. VMTS redaktsiooniga RT I, 30.04.2024, 14 tehtud muudatuste põhjendused on nimemärgise kümneaastase kehtivuse osas

aktuaalsuse kaotanud. Nimemärgise registreerimissüsteemi rakendamise järel on TTJA hinnanud, et üleüldine kümneaastane periood ei loo sisulist lisandväärtust andmete ajakohasuse tagamisel. Andmete ajakohasust on võimalik tagada vajaduspõhise järelevalve ja registri haldustoimingute kaudu.

VMTS § 20¹ lõiget 2 muudetakse ja see sõnastatakse ümber nii, et edaspidi tuleb nimemärgise registreeringule tähtaeg määrata ainult juhul, kui nimemärgise registreerimisel sissevedaja esitatud sisseveetava väärismetalltoote valmistanud ettevõtja kirjalik nõusolek on tähtajaline. Sellisel juhul tuleb lähtuda sisseveetava väärismetalltoote valmistanud ettevõtja kirjalikku nõusolekusse märgitud tähtajast. Tegemist on kehtiva nõudega, mis VMTS-is säilitatakse.

VMTS § 20¹ lõikes 3 sätestatakse tingimused, mille täitmise korral tuleb tähtajalist nimemärgise registreeringut pikendada. Pikendamine on võimalik juhul, kui:

1. sissevedaja on tasunud vastava riigilõivu ning
2. esitanud uue kirjaliku nõusoleku sisseveetava väärismetalltoote valmistanud ettevõtjalt.

Kirjeldatud tingimuste sätestamine tagab selguse ja läbipaistvuse sama paragrahvi lõikes 2 kirjeldatud tähtajalise registreeringu pikendamise protsessis ning välistab tõlgendamisruumi. Varem kehtisid samad tingimused kõigi nimemärgiste pikendamisele, kuid kuna eelnõuga muudetakse ilma kirjaliku nõusoleku kohustuseta nimemärgised tähtajatuks, siis kitsendatakse tingimusi ainult eelnõukohases § 20¹ lõikes 2 kirjeldatud nimemärgistele.

VMTS § 20¹ lõikega 4 kitsendatakse TTJA-le nimemärgise registreeringu lõppemisest teatamise kohustust ainult juhtudele, kui lõpeb kavandatud VMTS § 20¹ lõikes 2 kirjeldatud kirjaliku nõusoleku kehtivusaeg. Muudatusega säilitatakse etteteatamise tähtaeg, milleks oli vähemalt kaks kuud.

Muudatuse tegemisel on teadvustatud, et HÕNTE kohaselt tuleks võimalusel säilitada lõigete senine järjestus, et hoida õigusselgust ja vältida viidete muutumist. Käesoleval juhul on aga VMTS § 20¹ lõigete 2 ja 3 asukohad omavahel vahetatud normitehnilistel põhjustel, et säilitada sätete loetavus peale nimemärgise tähtajatu registreerimise võimaluse lisamist.

Sätte ülesehituse sisulise järjekindluse loomiseks käsitletakse VMTS § 20¹ lõikes 2 esmalt olukorda, kus nimemärgise registreering on tähtajaline – see on erand võrreldes üldreegliga, mille kohaselt registreering kehtib tähtajatult. Alles seejärel reguleeritakse § 20¹ lõikes 3 tähtajalise registreeringu pikendamise korda. Selline ülesehitus vastab loogikale, kus esmalt selgitatakse, millal ja kui kaua registreering kehtib, ning seejärel, kuidas seda pikendada saab. Lisaks tuleb märkida, et Riigi Teataja andmetel ei ole VMTS § 20¹ sätete kohta varasemalt tehtud ühtegi kohtulahendit, mistõttu lõigete järjekorra muutmine ei mõjuta kohtupraktika jälgitavust ega too viidete osas katkemist. Säte on kehtinud lühikest aega, § 20¹ lisati väärismetalltoodete seadusesse redaktsiooniga RT I, 30.04.2024, 14, mis jõustus 1. juulil 2025.

Punktiga 3 täiendatakse § 55 lõikega 7, mille kohaselt loetakse enne muudatuse jõustumist registreeritud nimemärgised kehtivaks tähtajatult, välja arvatud juhul, kui registreering põhines tähtajalisel kirjalikul nõusolekul. Lisatava sättega välditakse, et juba tähtajaliselt registreeritud nimemärgised kaotaksid kehtivuse kehtivustähtaega lõpetava päeva saabumisega.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei ole kasutusele võetud uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul on puutumust Euroopa Liidu õigusega. TKS-i tarbijavaidluste komisjoni (TVK) puudutavad muudatused on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv). Siiski on tegemist minimaalselt ühtlustava direktiiviga, mis tähendab, et direktiiviga kehtestatakse minimaalsed nõuded vaidluste kohtuvälisele lahendamisele ning muus osas on liikmesriikidel pädevus vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste töökorraldust riigisisestelt reguleerida. Seega ei reguleeri kõnealune direktiiv muudatusi, mida kõnealuse eelnõuga kavandatakse. ESS-i ja RLS-iga tehtavad muudatused on peamiselt riigisisese haldusmenetluse ja riigilõivude korra täpsustused, mis ei ole vastuolus Euroopa elektroonilise side seadustiku (direktiiv (EL) 2018/1972) põhimõtetega. Halduskoormuse vähendamine on kooskõlas Euroopa Liidu parema õigusloome põhimõtetega.

6. Seaduse mõjud

Eelnõus esitatud muudatuste rakendamisel võib eeldada mõju järgmistes valdkondades: sotsiaalne mõju, majanduslik mõju, mõju regionaalarengule ning mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Muid valdkondi eelnõuga kavandavad muudatused ei mõjuta.

6.1. Alkoholiseadus

6.1.1. Kavandatav muudatus: lisatakse kohustus, et alkoholi hoidmisel ja ladustamisel jaemüügis on lubatud seda teha vaid majandustegevusteates märgitud tegevuskohas, mille puhul ei tohi olla tegemist eluruumiga.

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Sihtrühm: alkoholi jaemüügiga tegelevad ettevõtjad.

Muudatuse tulemusel ei ole tõenäoline, et ettevõtjatele tekiks lisakulusid. Praegu peab alkoholi jaemüüja majandustegevuse teates tegevuskohana märkima müügisaali (kaupluse või tootlustusasutuse), kus võib alkoholi hoiustada. Pärast muudatuse jõustumist tuleb ettevõtjal endiselt märkida alkoholi hoiustamise asukoht, milleks on müügisaal või muu hoiustamiskoht, kuid see ei tohi olla eluruum. Muudatus mõjutab peamiselt e-kauplejaid, kes edaspidi ei pea omama müügisaali ja saavad märkida alkoholi hoiustamise kohaks nt laoruumi. Ettevõtja jaoks laienevad teatel esitatavad tegevuskohad laoruumiga, aga sisuliselt ei loo muudatus ettevõtjale täiendavaid lisakohustusi.

6.1.2. Kavandatav muudatus: kaotatakse müügisaali nõue alkoholse joogi jaemüügil e-kaubanduses ja avalikul üritusel.

Mõju valdkond: mõju siseturvalisusele

Sihtrühm: PPA, elanikkond

Muudatuse tulemusel on tõenäoline, et alkoholsete jookide müük e-kaubanduses mõnevõrra suureneb. Avalikel üritustel alkoholi müügi kasv on aga vähetõenäoline, kuna ka praegu müüakse alkoholi laatadel ja teistel sarnastel üritustel. Probleemseks on osutunud seadusesäte, mis ühelt poolt justkui lubab avalikel üritustel alkoholi müüa, kuid teisalt keelab seda ilma

müügisaalita müügikohas. Kuna alkoholi müüakse avalikel üritustel juba praegu, ei ole eelnõuga kavandatud muudatusel märkimisväärset mõju alkoholi tarbimisele. Võimalik, et *müügisaaliga müügikoha* mõistetermini täpsustamine toob kaasa selliste uute müügikohtade lisandumise, kus soovitakse alkoholi pakkuda. Samas tuleb rõhutada, et vastavalt korrakaitseadusele on alkoholi tarbimine avalikus kohas endiselt keelatud ja seetõttu ei ole ette näha PPA väljakutsete arvu märkimisväärset suurenemist. Samuti jääb kohalikele omavalitsustele pädevus piirata alkoholimüügi kohti piirkonniti.

Mõju valdkond: rahvatervis

Sihtrühm: elanikkond

Alkoholiseaduse lihtsustamise ettepanekute mõju rahvatervisele on tõenäoliselt negatiivne, aga mitte olulisel määral. Halduskoormuse vähendamine e-poe müügi tingimuste lihtsustamisega tähendab paratamatult, et alkohol muutub tarbijatele kättesaadavamaks, mis võib suurendada tarbimist. Tarbimise kasv või isegi püsimine kõrgel tasemel hoiab üleval tervisekahjude suurt koormust: rohkem alkoholi toob kaasa rohkem haigusi, vigastusi ja surmajuhtumeid, suurendades tervishoiusüsteemi koormat ja kulutusi. Praegu on alkohol Eestis küllaltki laialdaselt kättesaadav ja alkoholi müüakse e-kaubanduse vahendusel. Muudatustega ei avata uut alkoholimüügikanalit, vaid pigem leevendatakse praeguste kanalite tarbetuid tingimusi. Seega ei tähenda uute e-poodide lisandumine, et tarbijate hulk suureneks. Alkoholi kättesaadavust piirab endiselt öine kellaajaline piirang, mida eelnõus e-kaubandusega seoses täpsustatakse, ning lisatakse nõue kontrollida e-poes enne tellimuse tegemist ostja täisealisust, et piirata alaealistele alkoholi kättesaadavust. E-kaubanduses on spontaansete ostude tegemine raskendatud, kuna ostu sooritades ei saa kaupa kohe kätte. Tihti saab kauba kätte alles mitme päeva pärast ja seetõttu ei mõjuta muudatus oluliselt sõltuvuses olevate inimeste tarbimist. Samas võib e-kaubanduse kaudu tehtud ostude korral olla alkohol lihtsamini kättesaadav alaealistele, mistõttu sätestatakse tellimisel või üleandmisel täisealisuse kontroll e-identimise kaudu. Samuti tuleb alaealistele kättesaadavuse vähendamiseks teha e-kauplejate ja kättetoimetamise teenuse pakkujate hulgas täiendavat selgitustööd, et ettevõtjatele oleksid alkoholi üleandmise reeglid, sh vastutus, selgemini arusaadavad.

Mõju valdkond: müügikohtade arv

Sihtrühm: alkoholi jaemüügiga tegelevad ettevõtted, e-kaubanduses tegutsevad e-pood

Praegu on majandustegevuse registris märgitud 642 müügikohta, mis tegelevad ka e-kaubandusega. Kokku on majandustegevuse registris alkoholi jaemüügiga tegelevate ettevõtjate arv ca 8900, sh üle 3500 jaekaubandusettevõtja ja üle 5300 jaekaubandusettevõtja. Majandustegevuse registri andmed ei pruugi aga olla ajakohased ja osad ettevõtjad ei pruugi enam tegutseda. Arvestades, et 2023. aastal moodustas kaugmüük hinnanguliselt 1,8% alkoholi jaemüügist, mis võib küll muudatuse järel kasvada, aga arvestades alkoholi müügi erinevate muude piirangutega, sh vanuse tuvastamine, ei ole plahvatuslik kasv tõenäoline. Eelnevast tulenevalt võib järeldada, et e-kaubanduse osakaal alkoholi müügil on praegu küllaltki väike ning ca 54,6 korda väiksem kui füüsiline müük ja ainult 7,21% alkoholi jaemüügi ettevõtjatest tegeleb e-kaubandusega. Kavandatavate muudatustega võib kasvada müügikohtade arv e-kaubanduses. Füüsilise müügisaali kaotamise nõue e-kaubanduses võib tuua turule uusi e-poodi ning võimaldab väiketootjatel müüa lihtsamini oma tooteid otse tarbijatele. See võib suurendada registreeritud müügikohtade hulka ning võib teha alkoholi asukohapõhiselt kättesaadavamaks. Müügisaali nõude muutmine legaliseerib olemasolevaid müügikohti, peamiselt hooajalisi vabaõhutoitlustusasutusi, ning soodustab seeläbi hooajaliste ja

alternatiivsete müügivormide tegevust, parandades ettevõtjate tegutsemisvabadust, kuid müügikohtade arvu plahvatuslikku kasvu tõenäoliselt siiski pidada ei saa. Kohalikud omavalitsused säilitavad õiguse ja võimaluse piirangute seadmiseks, kui see peaks vajalikuks osutuma. Seega sõltub müügikohtade arvu tegelik kujunemine tulevikus ka omavalitsuste valmisolekust kasutada oma õigusi kehtestada piiranguid. Kuna taotletav mõju on formaalsuste vähendamine ning ettevõtluse elavdamine, võib see tuua kaasa mõõduka müügikohtade arvu kasvu ja seda eriti e-kaubanduses ning seeläbi suurendada rahvatervisele olevaid riske.

Mõju valdkond: erinevast soost tarbijad

Sihtrühm: täisealised mehed ja naised

Kavandatava muudatusega kaasnev mõju on väheoluline, kuivõrd alkoholi kättesaadavus ei sõltu soolisest erinevusest ja alkoholimüügi tingimused kohalduvad nii meestele kui ka naistele ühtmoodi. Tagasisides on toodud välja, et meeste seas on aastate arvestuses terviseriskiga alkoholi tarvitajate osakaal vähenenud, kuid naiste seas on see suuresti stabiilsena püsinud. Kuigi mehed tarvitavad alkoholi sagedamini kui naised, on pikaajalises võrdluses vähemalt kord nädalas alkoholi tarvitavate meeste osakaal pigem vähenenud, naiste seas aga on vastav näitaja märgatavalt suurenenud. Asjaomase muudatusega alkoholi kättesaadavus tõenäoliselt mõnevõrra suureneb ning arvestada tuleb ka e-kaubanduse kasutuse suundumusi meeste ja naiste seas. Kuivõrd reeglid rakenduvad mõlemale võrdselt, on raske prognoosida pikaajalist kaasnevat naistele ja meestele erinevat mõju. E-kaubanduses on spontaansete ostude tegemine raskendatud, kuna ostu sooritades ei saa kaupa kohe kätte. Tihti saab kauba kätte alles mitme päeva pärast ja seetõttu ei mõjuta muudatus oluliselt sõltuvuses olevate inimeste tarbimist.

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Sihtrühm: väikeettevõtjad, e-kaubanduse platvormid, avalike ürituste korraldajad

Kavandatav muudatus, mis võimaldab alkoholsete jookide jaemüüki e-kaubanduses ja avalikel üritustel ilma füüsilise müügisaalita, avaldab mõõdukat, kuid positiivset mõju Eesti ettevõtluskeskkonnale. Majandustegevuse registris alkoholi jaemüügiga tegelevate ettevõtete arv ca 8900, kellest 642 on märkinud müügikohaks e-kaubanduse. Muudatuse peamine eesmärk on kõrvaldada seaduses seni eksisteerinud vastuolu, mis on tekitanud ettevõtjates segadust. Ettevõtluse seisukohalt tähendab muudatus väikestele ja alustavatele ettevõtjatele olulist leevendust. Füüsilise müügisaali nõude kaotamine eemaldab senise struktuurse takistuse, mis on pidurdanud uute turuosaliste tekkimist. Väikeettevõtjad, kellel puudub võimalus pidada eraldi kauplust saavad edaspidi tegutseda e-kanalis. Konkurentsikeskkond muutub muudatuse tulemusel õiglasemaks, sest väikeettevõtjatele ja tootjatele antakse võimalus iseseisvalt ilma suuremate poekettide toeta oma tooteid turustada. Seni kehtinud nõue andis olulise eelise suurettevõtetele, kellel oli olemas vajalik infrastruktuur ning väikeettevõtjad olid kohustatud nende käest riuleid rentima. Nõude kaotamine võimaldab väiksematel tegijatel konkureerida samadel alustel, mis omakorda suurendab turu avatust ja mitmekesisust. Maksutulude osas ei saa prognoosida olulisi muutusi. Alkoholitarbimise üldine tase ei sõltu otseselt müügikanalist, vaid pigem tarbijate ostujõust ja aktsiispoliitikast. Samas võib muudatus tuua kaasa mõningast lisalaekumist, kui seni hallis alas olnud müük muutub ametlikuks või kui e-kaubanduse osakaal alkoholi jaemüügis kasvab, sest kaob ära vajadus fiktiivsete müügisaalide järele. 2023. aastal moodustas kaugmüük hinnanguliselt 1,8% alkoholi jaemüügist, mis võib muudatuse järel kasvada. Muudatusega toetatakse ka järelevalvet, mis tähendab, et TTJA saab keskenduda sisulistele rikkumistele, nagu müügipiirangute mittejärgimine, sh e-kaubanduses, selle asemel

et kontrollida formaalseid nõudeid nagu müügisaali olemasolu, ning ei pea keskenduma fiktiivsete müügikohtade kontrollile.

Mõju valdkond: mõju regionaalarengule

Sihtrühm: maapiirkondade alkoholitootjad kohalike ürituste, laatade ja festivalide korraldajad

Muudatuse mõju võib pidada väheoluliseks, kuid positiivseks. See loob õigusselguse, et alkoholoolse joogi jaemüük on avalikel üritustel, sealhulgas laatadel ja festivalidel, lubatud ka ilma püsiva müügisaali olemasoluta. Muudatus mõjutab nii suuremaid kui ka väiksemaid alkoholitootjaid. Selleks, et väiketootjal oleks võimalik alkoholi avalikult müüa, on ettevõtja kohustatud rentima müügipinna või riuli kaupluselt, mis tegeleb alkoholi müügiga. Nõuete lihtsustamise tagajärjel võib suuremate toidukettide ja alkoholikaupluste osakaal müügil väheneda ning seetõttu ka nende saadav tulu, sest kõik väiketootjad ei ole kohustatud enam nendelt rentima riulit, et oma tooteid müüa.

Mõju valdkond: riigiasutused

Sihtrühm: TTJA

Muudatuse mõju TTJA-le on oluline. See vähendab mõnevõrra töökoormus kuna kaob vajadus menetleda näilisi poode (nt laoruumides või olematu lahtiolekuajaga), mis on loodud üksnes seaduses oleva nõude täitmiseks. Füüsilise müügisaali olemasolu ei ole hõlbustanud e-kaubanduse müügitehingute kontrollimist, kuna veebimüügi üle on tulnud teha eraldi järelevalvet ning TTJA-s on järelevalvetegevuseks eraldatud kokku 0,75% kahe inimese täiskoormusest. Kuna ettevõtjatel kaob vajadus pidada fiktiivseid poode alkoholi jaemüügiks e-kaubanduses, võib eeldada, et paljud sellised müügikohad suletakse, kuna nende pidamine on olnud lisakulu olenemata lahtiolekuaja piiratusest. Selle tulemusel väheneb TTJA poolt kontrollitavate müügikohtade arv mõnevõrra.

Alkoholiseaduse § 23 lõike 2 p 1 kohaselt majandustegevuseteates esitatakse lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatule järgmised andmed, mis punkti 1 kohaselt on tegevuskoht või tegevuskohad (tegevuskoha määrang, nimi, e-kaubanduse korral veebilehe aadress). Seega on oodata mõningast majandustegevuse registri teavituste arvu kasvu, kuna e-poodi pidavad ettevõtjad peavad vastava teavituse esitama. Selliste teavituste arvu kasv on aga eelduslikult ühekordne. Alkoholoolse joogi iseseisvalt e-kaubanduses müümise lubamise järel võib eeldada selle tegevusvormi populaarsuse mõningast kasvu. Edaspidi võib piirangu kadumise tõttu eeldada toodete mõningast suuremat müüki e-kaubanduse kaudu, mis järelevalveasutustele tähendab laiemat kontrollitavate ringi. Kuna e-kaubanduses müümine on ka praegu lubatud, ei ole siiski alust prognoosida plahvatuslikku kasvu. Erinevalt kauplusest või toitlustusettevõttest saab e-kaubanduse puhul paljude nõuete täitmist kontrollida ka toiminguid kohapeal tegemata, mistõttu on järelevalvetoimingute tegemine lihtsam, kiirem ja ajaliselt paindlikum nii korrakaitseorganile kui ka ettevõtjale. Kogumis võib järelevalvatavate e-kaubanduse müügikohtade arvu suurenemist tasakaalustada mõnegi füüsilise müügikoha kadumine, millest tulenevalt ei ole ette näha ebasoovitava mõjuna alkoholitarbimisega seotud probleemide süvenemist. Seetõttu võib eeldada, et järelevalveasutused ei vaja muudatuse tõttu lisaressurssi, vaid eelkõige võib muudatus mõjutada mõningal määral juba tehtavate toimingute iseloomu ja ressursi minna ühelt toimingult teisele.

6.1.3. Kavandatav muudatus: kaotatakse kassaaparaadi nõue ning sätestatakse, et alkoholoolse joogi jaemüük kaupluses ja toitlustusettevõttes on lubatud, kui kellaaja

täpsusega fikseeritakse elektroonselt iga alkohoolse joogi jaemüügi tehing ja tehingutest moodustub muutmatu süsteemne kirje.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: alkoholi jaemüügiga tegelevad ettevõtted

Mõju võib pidada väheoluliseks, kuid positiivseks. Kassaaparaadi nõude kaotamine vähendab ettevõtjate halduskoormust ja kulusid, eriti väiksemate müügikohtade puhul, kus kassaaparaadi soetamine ja ülalpidamine on olnud ebamõistlikult koormav. Oluline on, et puuduvad konkreetsed nõuded kassaaparaadile ning sõnasõnalise tõlgenduse kohaselt on kassaaparaat spetsiaalne seade rahaliste arvelduste tegemiseks kassas. Sellisest tõlgendusest lähtuvalt ei sobiks kassaaparaadiks nt tahvelarvuti, mis võib sobiva tarkvaralise lahenduse puhul olla piisav nõuete täitmiseks. Muudatusega jääb ettevõtjale vabadus valida sobiv tehniline lahendus müügitehingute salvestamiseks, mis toetab ka innovatsiooni. Regulatsioon muutub tehnoloogianeutraalseks, rõhutades tulemuse olulisust – tehingu andmete fikseerimist, mitte konkreetse seadme kasutamist. Ettevõtjatele ei kaasne kohustust kassaaparaadist vabaneda ja ettevõtjad võivad jätkata olemasoleva kassaaparaadi kasutamist, eeldusel, et sellega on võimalik fikseerida vajaminevad andmed kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: TTJA, kohalikud omavalitsused

Mõju võib pidada väheoluliseks, kuid positiivseks. Seni kehtiva seaduse kohaselt on ettevõtjal kohustus omada kassaaparaati. Samas on järelevalve seisukohalt eelkõige tähtis tehingu aja fikseerimine kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Edaspidi ei pea järelevalve korras eraldi tuvastama, kas ettevõtja kasutatav süsteem on käsitatav kassaaparaadina või muu süsteemi kasutamine kassaaparaadi nõude täitmata jätmise tõttu korrarikkumine. Alkoholiseaduse § 49 lõike 1 kohaselt teostab riikliku järelevalvet alkoholiseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Sama paragrahvi lõike 4 kohaselt riiklikku järelevalvet alkohoolse joogi jaemüügiga seonduvate nõuete täitmise ning alkohoolse joogi tarbimise piirangute järgimise üle teostab oma haldusterritooriumil valla- või linnavalitsus. Seega on alkoholiseaduse kohaselt tegemist kohati kattuvate pädevustega pannes järelevalvekohustused mitmele erinevale asutusele. Antud probleem on leidmas laiemat käsitlust STAD töögrupis, mille käigus tehtud õigusanalüüsi tulemustel sätestatakse riikliku järelevalve osas olulisemalt selgemad reeglid. TTJA-s teostab riikliku järelevalvet alkoholiseadusest tulenevate nõuete täitmiseks kaks ametnikku, kellest üks panustab ressursi 0,5 ja teine 0,25 koormusega. Sellest tulenevalt on ressursikasutus järelevalveks küllaltki piiratud.

6.1.4. Kavandatav muudatus: sätestatakse, et alkohoolse joogi valduse üleandmisel peab senine valdaja tuvastama valduse omandaja vanuse kas isikut tõendava dokumendi alusel või kõrge usaldusväärsuse tasemega e-identimise süsteemi vahendiga, välja arvatud juhul, kui isik on ilmselgelt täisealine või tema isik on senisele valdajale teada. Lisaks sellele sätestatakse vanuse kontrolli kohustus e-kaubanduses.

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju, sealhulgas demograafiline mõju

Sihtrühm: tarbijad, alkoholi jaekaubanduses müüvad ettevõtted (ca 8900 ettevõtjat), üldsus.

Mõju võib pidada väheoluliseks, kuid positiivseks. E-identimise võimaldamine loob täiendava turvalise kanali vanuse kontrolliks, mis on eriti oluline e-kaubanduses ja kontaktivabas müügis. See suurendab innovatsiooni ning tarbija jaoks kiirust ja mugavust, eesmärgiga tagada kontroll, et alaealisele ei müüda alkoholi. Täiendav kohustus, millega lisatakse vanuse kontrolli kohustus e-kaubanduses tagab turvalisema keskkonna, sest e-kaubanduse kaudu alkoholile juurdepääs on raskendatud ning seeläbi vähendab alkoholi alaealiste kätte jõudmist. Ettevõtjad, kes tegelevad alkoholi e-kaubandusega peavad veenduma, et alkoholi kättetoimetamisel jaekaubanduses kasutades kullerteenust kasutatakse e-identimise vahendit, mis tagab kontrolli omandaja vanuse üle, vastasel korral on vajalik e-identimine nii e-poes, kui ka üleandmisel. Seega tugevneb alaealiste kaitse võrreldes täna kehtiva korraga. Väheneb risk noortele, kes e-poe kaudu alkoholi proovivad hankida, mis omakorda aitab ennetada alaealiste alkoholi tarvitamisest tulenevaid kahjusid. Täisealistele Eesti elanikele ei keela see muudatus alkoholi e-poes ostmist, kuid lisab ostuprotsessi täiendava sammu vanuse kontrollimiseks. See võib mõnevõrra vähendada e-ostlemise mugavust, kuna ostja peab kasutama ID-kaarti, Mobiil-ID-d või Smart-ID-d või läbima isikusamasuse kontrolli kauba kättesaamisel, mis on täiendav toiming. Ühtlasi ühtlustab see e-poes alkoholi müügi tingimused tavakaupluste omadega, kus vanusekontroll on tavapärane, ning edendab vastutustundlikku müügikultuuri. Sotsiaalselt võib oodata, et alaealiste alkoholi tarbimine ja sellega seotud probleemid vähenevad, kui e-kanalite kaudu on alkoholi kättesaadavus rangemalt piiratud.

Mõju valdkond: mõju järelevalvele

Sihtrühm: järelevalveasutused (TTJA ja PPA)

TTJA-l on alkoholiseaduse kohaselt kohustus teostada riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle, v.a teatud erisused. E-kaubanduse osas jääb TTJA peamiseks järelevalveasutuseks, mis kontrollib nõuete täitmist. Samuti kontrollib TTJA, kas e-poodides kasutatakse e-identimise vahendeid. Halduskoormuse märkimisväärset tõusu oodata siiski ei ole, sest ka täna eksisteerivad e-pood, mille üle TTJA järelevalvet teostab. Samuti peab TTJA hetkel kontrollima erinevaid fiktiivseid müügisaale, mis võimaldavad legaliseerida e-kaubandust kehtiva seaduse kohaselt olukorras, kus ettevõtte ei ole olemasolevat müügisaali. PPA osas ei ole samuti oodata märkimisväärset halduskoormuse tõusu, sest e-poodidest alkoholi müük toimub ka täna. Seadusemuudatus suurendab mõnevõrra e-poodide arvu, aga siiski moodustab alkoholi kaugmüük täna üksnes 1,8% kogu müüdavast alkoholist.

Mõju valdkond: kodanikele

Sihtrühm: isikud, kes ostavad alkoholi jaekaubandusest

Täiendava kohustuse lisamine ühest küljest on positiivne, sest see suurendab turvalisust, et alaealistel puudub võimalus alkoholi kergeks omandamiseks e-kaubanduse vahendusel. Alkoholi tellimisel väheneb mõnevõrra mugavus, sest lisaks tellimuse vormistamisel kulub isikutele ka aeg e-identimiseks, mis võib toimuda nii e-poes, kui ka hiljem tellimuse vastuvõtmisel (sõltuvalt, kas kasutatakse kullerteenust või mitte).

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: alkoholi jaemüüjad, sh e-kaubanduses

Mõju võib pidada väheoluliseks, kuid positiivseks. Muudatus võimaldab müüjatel valida vanuse tuvastamiseks sobiv tehniline lahendus, sealhulgas Smart-ID ja Mobiil-ID, mis vähendab vajadust kontrollida füüsilist dokumenti. Samas võib see tähendada vajadust investeerida uutesse süsteemidesse, mis võib olla koormav väiksematele ettevõtjatele. Kuna uute süsteemide loomise kohustust ei ole ja see on ettevõtja vaba valik, kas võtta uusi süsteeme kasutusele, siis majanduslikult kahjulik mõju ettevõtja jaoks puudub. Säilib siiski võimalus, et antud nõue annab mõnele ettevõttele konkurentsieelise. Erinevate vanuse tuvastamise vahendite kasutuselevõtt sisaldab täiendavaid kulutusi ettevõtjate jaoks. Olukorras, kus väiksemad ettevõtjad ei pruugi selliseid kulutusi olla suutlikud tegema või ei soovi neid teha võib tarbija eelistada ettevõtteid, kes on vanuse tuvastamise mugavamaks teinud. Sellest tulenevalt võivad osad väikeetevõtjad sattuda halvemasse positsiooni võrreldes suurematega, kellel on rohkem ressursse arengutegevusse panustada. Ettevõtja võib ka edaspidi tuvastada isiku vanuse, paludes ostjal esitada isikut tõendav dokument, aga mitte e-kaubanduses. See, kas ja milliseid muid tehnilisi lahendusi ettevõtja tarbijale vanuse tuvastamiseks pakub, on ettevõtja valida, v.a e-kaubanduse puhul, kus alkohoolse joogi ostja vanust saabki enne tehingu tegemist või kauba tarbijale üleandmist (nt väljastades pakiautomaadi kaudu) kontrollida vaid tehnilise lahenduse abil e-identimise korras. Sellised tehnilised lahendused on siiski küllaltki kulukad ülalpidamise ja integratsiooni osas. Ettevõtjad on sunnitud tegema erinevaid kulutusi e-poodide arenduseks ja teatud olukordades võtma kasutusele täiesti uued lahendused. Andmaks selgemat ülevaadet kulutuste osas, mis kaasnevad e-identimise vahendite kasutuselevõtuga ettevõtja jaoks, siis täna on võimalus kasutada SK ID Solutions poolt pakutavaid Smart-ID ja Authentigate lahendusi, millest eelistatud on viimane, sest see tagab üksnes vanusekontrolli võimaluse ilma täiendavate ebavajalike isikuandmete edastamisega. Tehniline teostus väikese ettevõtte jaoks võib võtta paarist päevast kuni paari nädalani, sõltuvalt sellest, kas on olemas arendaja või IT-ettevõtte, kes tehnilist lahendust pakub. Smart-ID kasutamisega ei kaasne esmakordseid liitumistasusid ning tegemist on tehingupõhise teenusega, mille kuutasu algab 55 eurost. Oluline on seejuures, et iga tehingu pealt tuleb tasuda vastav summa ning kuutasu on seetõttu muutuv. Antud näite puhul katab 55 eurot üksnes 550 tehingut, mis on elujõulise ettevõtte jaoks küllaltki väike tehingute arv. Authentigate lahendus, mis on loodud lisaks muule, sh vanuse kontrolliks, toetab erinevaid autentimisvahendeid nagu Smart-ID, mobiili-ID ja ID kaart, kuid ei võimalda digiallkirjastamist. Teenusega ei kaasne esmakordseid liitumistasusid, aga teenus on siiski kuumaksepõhine. Summad algavad 29 eurost kuus, kattes kuni 100 tehingut ning iga lisatehing maksab täiendava 0,29 eurot. Integratsiooni osas on oluline välja tuua, et puuduvad ametlikud plugin-id ehk puudub integratsiooni võimalus osade populaarsete e-poodide platvormide jaoks (nt Shopify, Wix, Squarespace, Bluehost). Kui ettevõtja kasutab ühte nendest võimalustest tähendab see täiesti uue e-poe loomist, mis suurendab kulusid veelgi. Seega tegemist on ettevõtja jaoks kuluka teenusega ning kuigi kodulehekülje arendus võib olla ühekordne investering teenuse kasutuselevõtuks, siis tuleb ettevõtjal jääda tasuma kasutamise eest kuumaksepõhist tasu.

6.2. Elektroonilise side seadus

6.2.1. Kavandatav muudatus: tarbetu aruandluse vähendamine.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: sideturul tegutsevad ettevõtjad

Tarbetu aruandluse vähendamine toob kaasa positiivse mõju sideteenuse osutajatele. Sideteenuse osutajaid, kelle osas aruandlust koostatakse on 34. Praegu küsib TTJA aruandluseks ettevõtjatelt pidevalt andmeid nende tegevuse kohta. See kohustus tekitab

ettevõtjatele nii otseseid kui ka kaudseid kulusid, kuna nõuab tööaega andmete kogumiseks, töötlemiseks, kontrollimiseks ja edastamiseks. Aruandluskohustuse muutmine aastapõhiseks vähendab oluliselt ettevõtjate halduskoormust. Andmete kogumise ja esitamise sageduse vähenemine vabastab ettevõtjate ressursse, mida saab suunata põhitegevuse arendamisse, näiteks teenuste kvaliteedi parandamisse, innovatsiooni või klienditeenindusse.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: TTJA, Justiits- ja Digiministeerium

TTJA jaoks väheneb andmete kogumise, süstematiseerimise, analüüsimise ja säilitamisega seotud töömaht. Kvartaliaruannete koostamise ja esitamise kohustuse kaotamine ettevõtjatel võimaldab TTJA-l oma ressursi tõhusamalt kasutada. Vabanenud ressursi on võimalik suunata olulisemate ja sisulisemate ülesannete täitmisse. TTJA saab keskenduda põhjalikumale iga-aastasele turuülevaatele, mis annab pikaajalistest trendidest parema pildi kui sagedased, kuid pealiskaudsemad kvartaliaruanded. See on kooskõlas praktikaga, mis on näidanud, et sideteenuste turul ei toimu ühes kvartalis sedavõrd olulisi muutusi, mis nõuaksid pidevat detailset aruandlust.

Ka Justiits- ja Digiministeeriumi töökoormus väheneb, kuna kvartaliülevaadete vastuvõtmise, läbitöötamise ja arhiveerimise kohustus kaob.

Justiits- ja Digiministeerium saab vabanenud ressursi tõhusamalt kasutada valdkonna strateegiliste küsimustega tegelemiseks, selle asemel et töödelda sagedasi, kuid väheinformatiivseid aruandeid. Samas saab Justiits- ja Digiministeerium siiski tutvuda aastapõhiste aruannetega, mis annavad põhjalikuma turuülevaate ning peegeldavad efektiivsemalt turu pikaajalisi arengusuundi.

6.2.2. Kavandatav muudatus: pikendatakse raadioamatööri tööloa kehtivuseaega viie aasta pealt kümne aasta peale.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: raadioamatööri tööloa taotlejad

Raadioamatööri tööloa kehtivusaja pikendamine kümnele aastale avaldab positiivset mõju loa omanikele ja uutele taotlejatele. Raadioamatööri tööloa omavad suurusjärgus 700 isikut. Mõju on peamiselt seotud halduskoormuse vähenemisega. Loaomanikud ei pea enam iga viie aasta tagant taotlust esitama, dokumente täitma ja tegema muid kaasnevaid tegevusi. Pikema kehtivusajaga annab raadioamatööridele suurema kindlustunde ja stabiilsuse. Väheneb oht, et loa pikendamine ununeb ja tegevus katkeb. Arvestades, et riigilõivu määr on jätkuvalt madal, ei ole tõenäoline ega eeldatav, et raadioamatööri tööloa taotlejatele tekitaks muudatus tegutsemisel takistusi.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: TTJA

TTJA-s on raadioamatööri töölubadele määratud 0,23 ametikohta (FTE). Tööloa kehtivusaja pikendamine vähendab otseselt ja püsivalt TTJA menetletavate pikendamistaotluste arvu. Pikas perspektiivis väheneb esitatavate pikendamistaotluste hulk ligikaudu poole võrra, mis toob

kaasa olulise töökoormuse languse. Töökoormuse vähenemisest vabanevat ressursi – nii tööaega kui ka sellega seotud kulusid – saab TTJA suunata teistesse olulistesse ülesannetesse.

6.2.3. Kavandatav muudatus: ühtlustatakse raadio- ja sagedusloa kehtivusajad ja taotlemise protsess.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: raadiosagedustel tegutsevad raadioteenuse osutajad

Raadio- ja sagedusloa kehtivusaegade ühtlustamine avaldab raadiosagedustel tegutsevatele raadioteenuse osutajatele olulist positiivset mõju. Raadiosagedustel tegutsevatele raadioteenuse osutajaid 15. Erineva kehtivusajaga lubade haldamine on ettevõtjate jaoks ebaefektiivne ja tekitab asjatut bürokraatiat. Lubade kehtivusaegade sünkroniseerimine vähendab administratiivset segadust ja kulusid. Ühtlustatud ja pikemad lubade kehtivusajad annavad ettevõtjatele stabiilsema tegevuskeskkonna. See on eriti oluline kapitalimahukate investeeringute tegemisel, kuna ettevõtja saab kindel olla, et tema tegevuseks vajalikud load kehtivad prognoositava ja piisavalt pika perioodi vältel. Ettevõtjad ei pea enam pidama arvestust lubade erinevate tähtaegade üle ja esitama pikendamistaotlusi eri aegadel. Muudatusega kaotatakse võimalus taotleda sagedusloa raadioteenuse osutaja eest tema programmi edastamiseks, kuivõrd antud võimalust ei ole ettevõtjad praktikas soovinud kasutada. Kirjeldatud võimaluse kasutamine oleks nii taotlemise, tegevusala vastutuse kui teenuseosutajate vaheliste muude lepete näol ebamõistlikult keeruline. Lubade haldamine muutub lihtsamaks. Lubade üheaegne pikendamine võimaldab ettevõtjal planeerida oma tegevust ja eelarvet efektiivsemalt. Muudatus on seotud riigilõivuseaduses kavandatava muudatusega, millega kehtestatakse proportsionaalse riigilõivusüsteemi raadioteenuse sageduslubadele. Riigilõivuseaduse muudatused arvestavad pikemate võimalike sageduslubade kehtivusajaga. Riigilõiv üldjoones ettevõtjale kallimaks ei muutu. Samuti võimaldavad muudatused ettevõtjatel jätkuvalt taotleda ja tasuda lühema sagedusloa eest, millisel juhul ettevõtjale muudatusi ei esine.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: TTJA

TTJA-s on raadiolubadele määratud 0,75 ametikohta (FTE) ja raadiolubade alusel antud sageduslubadele 0,25 ametikohta (FTE). Muudatusel on positiivne mõju TTJA töökorraldusele. Erineva kehtivusajaga lubade menetlemine on killustatud ja ressursimahukas tegevus. Lubade kehtivusaegade ühtlustamine võimaldab TTJA-l oma tööd paremini planeerida ja muuta see süsteemsemaks. Selle asemel, et käsitleda sama ettevõtja erinevaid lubasid eri aegadel, saab neid menetleda koos, mis säästab oluliselt tööaega.

6.2.4. Kavandatav muudatus: majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus „Tehnilise Järelevalve Ameti tehnilise järelevalve teostamise statsionaarsete seadmete paiknemise piirkonnad“ tunnistatakse kehtetuks.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: raadiosagedusi kasutavad ettevõtjad

Raadiosagedusi kasutavad hinnanguliselt üheaegselt 700 ettevõtet. Määruse ja selle aluseks olevate seadusesätete kehtetuks tunnistamisel on majandusele otsene positiivne mõju. Kehtiv regulatsioon takistab sagedusloa andmist teatud geograafilistes piirkondades, mis piirab ettevõtjate vabadust paigaldada oma saatjaid tehniliselt ja majanduslikult kõige otstarbekamatesse asukohtadesse. Selle piirangu kaotamine suurendab paindlikkust ja soodustab investeringuid. Regulatsiooni lihtsustamine muudab sageduslubade taotlemise protsessi ettevõtjate jaoks läbipaistvamaks ja arusaadavamaks.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: TTJA

Sageduslubadele on TTJA-s kokku määratud 3,50 ametikohta (FTE). Muudatusel on positiivne mõju TTJA töökorraldusele, kuna see kaotab ühe sagedusloa andmisest keeldumise aluse ning sellega seotud menetlustoimingud. TTJA ei pea sagedusloa taotluste menetlemisel enam kontrollima, kas kavandatav saatja asub monitooringuaja kaitsepiirkonnas. See muudab lubade menetlemise kiiremaks ja vähem bürokraatlikuks. Aegunud ja tehnoloogia arengule jalgu jäänud piirangute kaotamine on osa heast haldustavast. See viib õigusruumi vastavusse tänapäeva tehnoloogilise reaalsusega, kus monitooringuseadmed on piisavalt häirekindlad.

6.2.5. Kavandatav muudatus: tarbetu dokumentatsiooni vähendamine ja õigusselguse loomine.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: sideturul tegutsevad ettevõtjad

Ettevõtjaid, keda muudatused puudutavad on hinnanguliselt 700. Kavandatavatel muudatustel on sideturul tegutsevatele ettevõtjatele selge ja üheselt positiivne mõju. Need muudatused vähendavad bürokraatiat, suurendavad tegevusvabadust ning muudavad õigusruumi selgemaks ja paindlikumaks. Kuigi iga üksik muudatus võib tunduda väiksena, on muudatuste kogumõju halduskoormuse vähendamise näol märgatav. Ettevõtja ei pea enam esitama selliseid dokumente, mis on riigiasutuse enda andmebaasis olemas. See kaotab ära sisutühja protseduurilise sammu, säästes ettevõtja aega ja ressursi, mida saab kasutada põhitegevuseks. Vormide kaotamine sagedusõiguste üleandmisel tähendab, et ettevõtjad saavad esitada teateid ja taotlusi vabas vormis, mis vastab seaduses nõutud sisule. Sagedusõiguste üleandmise korda sätestava määruse kehtetuks tunnistamine lihtsustab oluliselt protsessi mõistmist. Regulatsiooni lihtsustamine annab ettevõtjatele rohkem paindlikkust oma äriprotsesside korraldamisel. Aegunud tehniliste kriteeriumite kaotamine vabastab ettevõtjad kohustusest järgida regulatsiooni, mis ei vasta enam tänapäeva tehnoloogilisele reaalsusele. See annab neile vabaduse lähtuda oma tegevuses kehtivatest standarditest ja parimast praktikast. Ebavajalike ja aegunud õigusaktide (määrused, vorminõuded) kehtetuks tunnistamine ja sõnastuse uuendamine muudab õigusruumi selgemaks ja arusaadavamaks. Ajakohane õigusruum on stabiilse ja prognoositava ärikeskkonna oluline osa.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: TTJA

TTJA-s on sideettevõtjate aruandlusele määratud 0,2 ametikohta (FTE). Muudatuste kogumõju TTJA töökorraldusele on positiivne. Muudatused optimeerivad TTJA sisemisi tööprotsesse,

vähendavad bürokraatiat ja annavad otsuste tegemiseks selgema õigusliku aluse. Kõige otsesem mõju on sagedusloa menetluse muutmisel. Selle asemel, et hallata taotlejate saadetud dokumente (raadiolube), mida TTJA ise väljastab, saab TTJA teha kiire ja usaldusväärse kontrolli omaenda andmebaasist. See asendab ebaloogilise ja aeganõudva protseduuri tõhusa sisemise kontrolliga. Aegunud tehnilise kriteeriumi kaotamine vabastab TTJA kohustusest rakendada praktikas kasutat õigusnormi. Loobumine kohustuslikest vormidest ja eraldi määrustest sageduskasutusõiguse üleandmisel vähendab TTJA töökoormust. Kaob vajadus vorme hallata ja uuendada.

Mõju valdkond: sotsiaalsed mõjud

Sihtrühm: üldsus, side- ja meediateenuste tarbijad

Otsene sotsiaalne mõju on väike, kuid kaudselt aitab õigusruumi korrastamine kaasa stabiilsemale ja prognoositavamale teenuse osutamisele. Kavandatavate muudatuste sotsiaalne mõju on peamiselt pikaajaline, avaldades läbi tõhusama riigihalduse ja paremini toimiva turu. Kiirem ja sujuvam asjaajamine riigiga võib soodustada uute teenuste turule toomist või olemasolevate laiendamist, mis rikastab tarbijate valikuvõimalusi. Efektivsemalt tegutsev TTJA suudab paremini täita oma põhiülesandeid, näiteks teha turujärelevalvet ja lahendada raadiohäiretega seotud probleeme, mis tagab tarbijatele kvaliteetsema ja stabiilsema teenuse.

6.3. Lõhkematerjaliseadus

6.3.1. Kavandatav muudatus: lõhkematerjali veoloa kohustuse kaotamine riigisiseste vedude korral. Eesti territooriumi piires lõhkematerjali vedamise korral asendatakse loakohustus teatamiskohustusega.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: lõhkematerjali käitlevad ettevõtjad

Majandustegevuse registri kohaselt on Eestis 14 ettevõtjat, kellele on väljastatud lõhkematerjali käitlemise tegevusluba. Seoses kaitsetööstuse arenguga on oodata lõhkematerjali käitlevate ettevõtjate arvu mõningast suurenemist. Veoloa kohustuse kaotamine riigisiseste vedude korral on valdkonnas tegutsevatele ettevõtjatele soodsa mõjuga, kuna vähendatakse halduskoormust ning lõhkematerjali riigisisene vedu muutub oluliselt paindlikumaks. Kuna veoloal märgitakse vedaja andmed, lõhkematerjali andmed tootepõhiselt ja ka marsruut ning veoluba väljastatakse kuni kaheks aastaks, tähendas veoloal märgitud oluliste asjaolude muutumine (näiteks toodete lisandumine) varem uue veoloa taotlemist, millega kaasnes ka riigilõiv summas 130 eurot. Seejuures veoloa menetlusaeg on üldjuhul 6–10 tööpäeva. Praktikas on ettevõtjatel väga keeruline kõiki veotingimusi kaheks aastaks ette ennustada. Teatise puhul ei pea muudatuste järel enam loamenetlust läbima ja ettevõtjad saavad veetavaid tooteid ja kaasatud koostööpartnereid paindlikumalt vahetada. Menetluse vorm ettevõtja jaoks ei muutu. Ka praegu kehtivaid veolubasid menetletakse e-kirja teel. PPA töötab ettevõtjale välja selged juhised, et veo teatised sisaldaksid vajalikku informatsiooni ja PPA ei peaks ettevõtjat koormama andmete täpsustamisega. Kuna riigisiseseid veolube taotletakse aastas kümnekond, on otsene mõju ettevõtjate halduskoormusele mõõdukas ja finantsmõju riigilõivu näol väheoluline, kuid paindlikkuse lisamine soodustab oluliselt konkurentsi ja aktiivset majandustegevust.

Mõju valdkond: riigivalitsemine

Sihtrühm: TTJA, PPA, Kaitsepolitseiamet

Riigisisese veoloo asendamine veoteatisega vähendab vähesel määral töökoormust veolubade menetluste arvu vähenemise tõttu. Riigilõivu laekub vähem suurusjärgus 1000–2000 eurot aastas. Veoteatis annab julgeolekuasutustele parema ülevaate lõhkematerjali vedudest ja võimaldab seega vajaduse korral operatiivselt täiendavaid julgeolekumeetmeid rakendada (näiteks nõuda marsruudi muutmist). Mõju riigiametite töökoormusele on mõõdukas, kuid positiivne.

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Sihtrühm: elanikkond

Veoloo asendamine riigisiseste vedude puhul veoteatisega (vedu käitamisloaga hoiukohast kasutamiskohta) ei too elanikkonna jaoks kaasa otseselt tajutavaid muudatusi. Muudatus tagab mõnevõrra tõhusama järelevalve lõhkematerjali vedude üle, mis kaudselt suurendab vähesel määral ühiskonna turvatunnet. Muudatusega tagatakse järelevalveametitele lihtsam võimalus sekkumiseks võimaliku ohu olukorras.

6.4. Riigilõivuseadus

6.4.1. Kavandatav muudatus: amatöörraadiojaama tööloa riigilõivu muutmine.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: raadioamatööri tööloa taotlejad

Muudatus ei avalda raadioamatööridele finantsmõju, kuid sellel on positiivne mõju halduskoormuse vähenemise näol. Kuigi riigilõivu summa kahekordistub, kahekordistub ka loa kehtivusaeg. Seega jääb kulu loa kehtivusaasta kohta samaks. Positiivne mõju seisneb selles, et loa uuendamise ja riigilõivu tasumisega seotud toiminguid tuleb edaspidi sooritada poole harvemini, mis säästab loaomaniku aega ja vaeva. Muudatus on seotud elektroonilise side seaduses kavandatava muudatusega, millega pikendatakse raadioamatööri tööloa kehtivuseaega viie aasta pealt kümne aasta peale.

6.4.2. Kavandatav muudatus: proportsionaalse riigilõivusüsteemi kehtestamine raadioteenuse sageduslubadele.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: raadioteenuse osutajad, sh lühiajalise raadioteenuse osutamiseks sageduslubade taotlejad

Muudatused on seotud raadioteenuse osutamiseks mõeldud sageduslubade kehtivusaja pikendamisega. Muudatuse järel tasuvad ettevõtjad riigilõivu täpselt selle perioodi eest, kui nad sagedusressurssi kasutavad. Kuupõhine arvestus ja proportsionaalne tasu loa tingimuste muutmise eest annavad ettevõtjatele paindlikkuse oma tegevuse planeerimisel ja sagedusvajaduse muutmisel.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: TTJA

Muudatus muudab riigilõivude administreerimise loogilisemaks ja õiglasemaks. Süsteem tagab, et riigi tulu piiratud ressursi kasutamise eest on otseses vastavuses eraldatud ressursi mahu ja kasutusajaga. Selged arvutuspõhimõtted muudavad menetlusprotsessi läbipaistvamaks. Muudatus on seotud elektroonilise side seaduses kavandatava muudatusega, millega ühtlustatakse raadio- ja sagedusloa kehtivusajad.

6.4.3. Kavandatav muudatus: digitaalteleviseiooni ja -raadio sageduslubade riigilõivumäärade ühtlustamine.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: digiraadio teenuse osutajad

Muudatusel on positiivne majanduslik mõju digiraadio teenuse pakkujatele, kuna nende tegevuskulu (riigilõiv) väheneb. Käesoleval hetkel pakub digiraadio teenust 1 teenusepakkuja, kuid muudatus mõjutab tulevikus ka teisi digiraadio teenuse osutajaid. Kaotatakse põhjendamatu erisus ja turg muutub loogilisemaks.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: riik (riigieelarve)

Muudatus vähendab vähesel määral riigieelarve laekumist, kuivõrd digiraadio teenuse osutajale ette nähtud riigilõivu vähendatakse.

6.4.4. Kavandatav muudatus: aegunud riigilõivumäärade kaotamine (väga suure võimsusega saatjad).

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: sideturul tegutsevad ettevõtjad

Otsene majanduslik mõju puudub, kuna keegi neid lõivumäärasid enam ei kasuta. Kaudne mõju on positiivne, kuna muudatus muudab õigusruumi selgemaks ja arusaadavamaks.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: TTJA

Muudatus on osa hea õigusloome tavast, mille käigus õigusruumi korrastatakse ja kaotatakse aegunud sätted. Mõju on positiivne regulatsiooni kvaliteedi seisukohast.

6.4.5. Kavandatav muudatus: satelliitside maajaamade riigilõivude korrigeerimine.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: satelliitsideteenuse pakkujad, sideteenuste osutajad

Muudatusel on turgu korrastav mõju. Satelliitside teenuse pakkujaid, keda muudatus mõjutab on kuni 5. Globaalsetele satelliitsideteenuse pakkujatele tähendab see tegevuskulude kasvu Eestis, kuna nad peavad hakkama sagedusressursi eest tasuma suuremat ja õiglasemat lõivu, mis arvestab satelliitside maajaamade sagedusalade kasutamise saadava hüve väärtust. Kohalikele Eesti sideettevõtjatele (arvuline suurusjärk 34) on mõju aga selgelt positiivne. See

kaotab turumoonutuse, kus globaalsed konkurendid said väärtusliku ressursi kätte põhjendamatult odavalt. See loob Eesti ettevõtjatele võrdsemad konkurentsitingimused, kuna kõik turuosalisel tasuvad sarnase teenuse pakkumiseks vajaliku ressursi eest võrreldavat hinda. Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: riik (riigieelarve)

Muudatus suurendab vähesel määral riigieelarve laekumist, kuivõrd satelliitsideteenuse pakkujatele ette nähtud riigilõivu suurendatakse vastavalt saadava hüvega proportsionaalseks.

6.5. Tarbijakaitseadus

6.5.1. Kavandatav muudatus: nähakse ette, et reeglina vaatab tarbijavaidlusasja läbi ja lahendab vaidluse ainuisikuliselt komisjoni esimees.

Mõju valdkond: riigivalitsemine

Sihtrühm: TTJA

Mõju TTJA-le on väheoluline, kuivõrd juba praegu lahendab suurema osa vaidlusi ära komisjoni esimees ainuisikuliselt, st ilma tarbijate ja kauplejate esindajat kaasamata. 2024. a tarbijavaidluste komisjoni tegevusaruande kohaselt lahendas komisjon 2024. aastal vaidluse otsusega 955 juhtumil ning 806 otsust vormistas komisjoni esimees ainuisikuliselt, mis tähendab, et 85% otsustest lahendab juba praegu komisjoni esimees üksi. Muudatuse tegemine on seaduse tasandil vajalik pigem selleks, et praktikas ei oleks vaidluse osapooltel eeldust, et vaidlus lahendatakse kolmeliikmelises komisjonis, vaid see, et üldjuhul teeb otsuse esimees üksi ning kui esimees peab vajalikuks kauplejate ja tarbijate esindaja kaasamist, lahendatakse vaidlus kolmeliikmelises komisjonis.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: tarbijad ja kauplejad, kes osalevad tarbijavaidluste komisjoni menetluses

Mõju tarbijatele ja kauplejatele on väheoluline, sest ka komisjoni praeguse praktika kohaselt teeb esimees otsuse ainuisikuliselt, kui vaidluse asjaolud on selged. Tarbijavaidluste komisjoni poolt tehtud otsused ei kuulu vaidlustamisele, s.t kui tarbija või kaupleja ei ole otsusega nõus, on tal võimalik pöörduda sama vaidluse lahendamiseks maakohtusse. Kuigi suurema osa otsuseid teeb esimees ainuisikuliselt, ei ole see suurendanud nende otsuste mahtu, mille osas pöördub üks vaidluse osapool maakohtu poole, kuivõrd esimees teeb otsuse üksi üksnes siis, kui vaidluse asjaolud on selged.

6.5.2. Kavandatav muudatus: kaotatakse tarbijavaidluste komisjoni sekretariaadi kohustus koostada istungitest mahukaid protokolle ning see asendatakse istungi salvestamise kohustusega.

Mõju valdkond: riigivalitsemine

Sihtrühm: TTJA tarbijavaidluste komisjoni sekretariaat, kes koosneb juhatajast ning üheksast juristist.

Mõju TTJA-le on positiivne ning oluline, sest praegu koostab tarbijavaidluste komisjoni sekretariaat mahukaid ja aeganõudvaid protokolle, kuigi tänapäevased digilahendused võimaldavad istungeid salvestada, mis võtab oluliselt vähem aega.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: tarbijad ja kauplejad, kes osalevad tarbijavaidluste komisjoni menetluses

Mõju kauplejatele ja tarbijatele on väheoluline, sest tulevikus istungeid küll ei protokollita, kuid istungid salvestatakse ning menetlusosalistel ja komisjonil on võimalik ikkagi hiljem tutvuda istungi salvestisega.

6.5.3. Kavandatav muudatus: antakse tarbijavaidluste komisjoni sekretariaadile uus pädevus – otsustada menetluse alustamata jätmise või lõpetamise üle.

Mõju valdkond: riigivalitsemine

Sihtrühm: TTJA

Mõju TTJA-le on positiivne ja oluline, sest komisjoni esimehi tasustatakse tunnipõhiselt, mis on kulu riigieelarvele. Kui edaspidi teeb selliseid otsuseid komisjoni sekretariaat, tähendab see rahalist kokkuhoidu. Komisjoni sekretariaadil olulist töökoormuse kasvu ei ole, sest juba kehtiva regulatsiooni alusel teeb sellised otsused komisjoni esimees, kuid kellele omakorda teeb sellise ettepaneku sekretariaat, s.t otsuse koostab küll esimees, kui sisend otsuse tegemiseks tuleb õigusharidusega komisjoni sekretariaadi juristilt.

Kuigi kehtiva regulatsiooni kohaselt teeb komisjoni esimees sekretariaadi ettepanekul otsuse kas jätta avaldus menetlusse võtmata või menetlus lõpetada, siis tarbijavaidluste komisjoni poolt saadud info kohaselt ei ole selliseid olukordi olnud, kus komisjoni esimees ei nõustu sekretariaadi ettepanekuga. See lisab veelgi kindlust, et sekretariaadil on piisav pädevus selliste otsuste tegemiseks. Seega saab asuda seisukohale, et ebasoovitava mõju risk on vähene.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: tarbijad ja kauplejad, kes osalevad tarbijavaidluste komisjoni menetluses

Mõju kauplejatele ja tarbijatele on väheoluline, sest kehtiva regulatsiooni kohaselt on otsuse vormistamise pädevus komisjoni esimehel, kes teeb otsuse vastavalt sekretariaadi ettevalmistatud ettepanekule. Seega on juba praegu komisjoni sekretariaadil pädevus ja kogemus selliste otsuste tegemiseks, kuivõrd sisend sellise otsuse tegemiseks tuleb sekretariaadilt, kuid otsuse teeb täna esimees.

6.5.4. Kavandatav muudatus: suurendatakse nõude suurust, mille korral võib komisjon jätta kaebuse menetlusse võtmata või menetluse lõpetada (30 eurolt 50 eurole).

Mõju valdkond: riigivalitsemine

Sihtrühm: TTJA

Mõju TTJA-le on oluline, kuna eeldatavasti väheneb vaidluste arv, mida tarbijavaidluste komisjonis lahendatakse. TTJA on ise hinnanud, et vaidluste arv väheneb maksimaalselt 14%, seega teatud määral väheneb TTJA töökoormus. Samas säilib võimalus võtta menetlusse ka alla 50-euroseid nõudeid, kui komisjon leiab, et see on oluline näiteks praktika kujundamiseks.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: tarbijad ja kauplejad, kes osalevad tarbijavaidluste komisjoni menetluses

Mõju tarbijatele on oluline, kuivõrd komisjonil on õigus keelduda alla 50-euroste nõuete menetlemisest, v.a siis, kui see on oluline praktika kujundamise seisukohast. Kuivõrd TTJA hinnangul langeks menetlusest välja kõige rohkem 14% vaidlustest², ei ole tegemist suure muudatusega. Eelmisel aastal jõudis komisjoni 40 vaidlust, kus nõude suurus oli 30-50 eurot. Täpset hinnangut, kas kõik sellised vaidlused langeksid hiljem menetlusest välja või mitte, ei saa anda, sest komisjonil on uue regulatsiooni kohaselt võimalus võtta menetlusse ka nõudeid, mis jäävad alla 50 euro TKS § 47 lg 3 p 4 alusel.

Selline muudatus tähendab küll tarbijatele väikest ebasoovitavat mõju, sest tarbijal väheneb võimalus väiksemasummaliste nõuete puhul tarbijavaidluste komisjoni kaudu oma õigust nõuda, kuid arvestades, et 30 euro suurune piirmäär on kehtinud üle kaheksa aasta ning hinnad on selle aja jooksul oluliselt kasvanud, on sellise muudatuse tegemine vajalik. Sellist ebasoovitavat mõju vähendatakse aga sellega, et komisjonil on kaalutusõigus võtta menetlusse ka nõudeid, mille suurus on alla 50 euro.

2024.a tegevusaruande kohaselt tegi komisjon tarbija kasuks 71% otsustest, mis tähendab seda, et isegi kui täna võetakse menetlusse nõue, mis on alla 50 euro, siis ei tähenda see automaatselt seda, et otsus ka tarbija kasuks tehakse.

Mõju kauplejate halduskoormusele on samuti oluline, sest kuigi osalemine tarbijavaidluste komisjoni menetluses on vabatahtlik, osaleb selles suur osa kauplejatest ja nad ei peaks enam tarbija väikeste nõuete kohta vastuseid ja seisukohti kirjutama.

6.5.5. Kavandatav muudatus: komisjoni esimehele antakse õigus otsustada suulise istungi vajalikkuse või mittevajalikkuse üle.

Mõju valdkond: riigivalitsemine

Sihtrühm: TTJA

Mõju TTJA-le on väheoluline, sest kuigi kehtiva regulatsiooni kohaselt on komisjon kohustatud korraldama suulise istungi kui tarbija seda soovib ja isegi juhul, kui komisjoni hinnangul on vaidluse asjaolud selged, soovivad tarbijad suuliste istungite korraldamist pigem harva. Siiski on teatud juhtumeid, kus komisjoni hinnangul on asjaolud selged ning istungi pidamiseks puudub vajadus, kuid tarbija soovil tuleb see siiski korraldada.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: tarbijad ja kauplejad, kes osalevad tarbijavaidluste komisjoni menetluses

Mõju menetlusosalistele on väheoluline, sest suurem osa vaidlusi (eelmisel aastal tegi komisjon ca 900 otsust ning suulisi istungeid oli 57) lahendatakse ka praegu ära kirjalikus menetluses ning suulisi istungeid korraldatakse väga harva.

6.6. Tubakaseadus

² 14% on saadud selliselt, et on analüüsitud kui palju esitatakse täna tarbijavaidluste komisjoni vaidlusi, mis jääv vahemikku 30-50 eurot.

6.6.1. Kavandatav muudatus: täpsustatakse, et tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote müügisaaliga müügikoht on kaupleja valduses asuv selgelt eristatav ja piiritletud eraldi ruum või ruumi osa, kuhu tarbija siseneb tehingu tegemiseks.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: tubakatoodete jaemüüjad, avalike ürituste korraldajad

Mõju võib pidada väheoluliseks, aga positiivseks. Tulenevalt Eesti Konjunktuuriinstituudi andmete kohaselt on Eestis majandustegevuse registri järgi 2021. aasta detsembris registreeritud kokku 5457 tubakatoodete müügiluba omavat müügikohta, millest 2534 olid jaemüügiettevõtted 265 hulgimüüjad ja 2658 toitlustusasutused. Muudatus loob õigusselgust ja ettevõtjad saavad paremini aru, millised tingimused peavad olema täidetud, et müügikoht vastaks seadusele. See vähendab vaidlusi ja menetlusi ning toetab ausat konkurentsi.

Mõju valdkond: riigivalitsemine

Sihtrühm: Valla ja linnavalitsused

Tubakaseaduse paragrahvi 32 lõike 3 kohaselt teostab riiklikku järelevalvet tubakatoodete ja tubakatootega seonduva toote jaemüügiga soetud nõuete ning nende toodete tarbimise keelduda ja piirangute välja arvatud suitsetamisruumile kehtestatud nõuete täitmise üle oma haldusterritooriumil järelevalvet valla- ja linnavalitsused. Õigusselgus müügikoha definitsioonis vähendab järelevalveasutuse koormust, kuna väheneb vaieldavate juhtumite arv ja seaduse tõlgendamiseks kuluv aeg.

6.7. Turismiseadus

6.7.1. Kavandatav muudatus: muudatuse tulemusel esitavad turismiettevõtjad edaspidi tagatise dokumendid TTJA-le üksnes majandustegevuse registri kaudu (Eesti teabevärava või notari kaudu), nii nagu esitatakse ka majandustegevusteateid.

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Sihtrühm: reisiettevõtjad, kellel on turismiseaduse tähenduses kohustus omada tagatist ning § 15¹ kohaselt esitada sellekohane tõend TTJA-le. Majandustegevuse registri kohaselt on 12.08.2025. a seisuga 326 ettevõtjat, kes on teatanud, et tegutsevad reisiettevõtjana. Nendest 209 reisiettevõtjat on tagatiskohustuslased ehk on kohustatud omama tagatist ning seadnud kas ühe või mitu tagatist.

Suurem osa reisiettevõtjatest esitab tagatise dokumendi juba praegu majandustegevuse registri kaudu, hinnanguliselt esitatakse registri kaudu tagatise dokumenti 1,5–2 korda rohkem kui muudel viisidel. On tavapärane praktika, et reisiettevõtjal võib olla samaaegselt mitu tagatist (ja tagatise dokumenti) ning ka lisatagatis kõrghooajal suureneva reiside müügi katteks. Seetõttu on erinev nii ühe ettevõtja poolt esitatavate tagatise dokumentide koguarv kui ka TTJA poolt ühes kuus vastuvõetavate tagatise dokumentide arv. Muul viisil (e-posti teel) esitab tagatise dokumendi TTJA hinnangul iga kuu vaid 10–15 reisiettevõtjat. Seega on muudatusest mõjutatud sihtrühm väike.

Ka muudatuse mõju on sihtrühmale pigem väike, kuna eelnõuga muutub vaid see, mil viisil võib dokumenti edaspidi TTJA-le esitada. Kui varem sai seda teha mitmel viisil, siis nüüd saab seda teha vaid majandustegevuse registri kaudu. Kuivõrd samad ettevõtjad niikuinii esitavad juba teisi dokumente majandustegevuse registri kaudu, siis muudatus ei tekita neile olulist negatiivset mõju. Küll aga ühtlustub dokumentide esitamine ning see omakorda muudab riigiasutusega suhtlemise lihtsamaks ja kiiremaks. Samuti vähendab see ettevõtja halduskoormust, kuna reisisettevõtja peab niikuinii majandustegevuse registrisse sisse logima, et sinna tagatise andmed lisada, mille käigus on tal praegu võimalus (mitte kohustus) kohe ka tagatise dokument samasse üles laadida. Muudatuse tulemusena on ettevõtjal kohustus see dokument sealsamas lisada, mis tähendab, et ettevõtja ei tee lisaks registris tegutsemisele midagi e-posti teel. Kokkuvõtlikult on mõjutatud sihtrühm väike ning muudatusel on väike, kuid positiivne mõju.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste korraldusele ning avaliku sektori tuludele ja kuludele

Sihtrühm: TTJA

Muudatus aitab tagada TTJA-s avaliku ressursi tulemusliku ja efektiivse kasutuse, vähendades koormust, mis tekib tagatisega seotud andmete ja dokumentide eri viisil vastuvõtmisel, registreerimisel ja vastavuse kontrollimisel. Reisisettevõtjaid, kes esitavad oma tagatist tõendava dokumendi e-posti teel, on iga kuu hinnanguliselt 10–15. E-posti teel saadetud dokumentide vastuvõtmisele kulub iga kuu pea üks tööpäev, kui arvestada kõikide ametnike tööd, kes e-kirjade vastuvõtmise, registreerimise ja menetlemisega TTJA infosüsteemis tegelevad. Juhul, kui reisisettevõtja esitab tagatise dokumendi majandustegevuse registri kaudu, jääb see osa tööst (s.o dokumendi menetlemine TTJA infosüsteemis enne majandustegevuse registrisse jõudmist) ära ning amet saab tööressurssi säästa. Seega väheneb TTJA töökoormus tagatist tõendava dokumendi menetlemisel.

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Sihtrühm: tarbijad (reisijad)

Muudatusel on reisisettevõtjate teenuseid tarbivatele inimestele kaudne mõju seeläbi, et TTJA saab oma töö efektiivistamise tõttu rohkem aega ja ressursi suunata järelevalvesse ning seeläbi aidata rohkem kaasa tarbijate õiguste tagamisele.

6.8. Väärismetalltoodete seadus

6.8.1. Kavandatav muudatus: väärismetalltoodete nimemärgise registreerimine muudetakse ühekordseks tegevuseks. Erandina säilib nimemärgise registreeringu uuendamise kohustus juhul, kui nimemärgise registreerimisel sissevedaja esitatud sisseveetava väärismetalltoote valmistanud ettevõtja kirjalik nõusolek on tähtajaline.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: väärismetalltoodete valmistajad ja sissevedajad

Nimemärgiste registris on 304 kehtivat registreeringut. 2023. aastal esitati kokku 25 taotlust, 2024. aastal 39 taotlust ja 2025. a I poolaastal 12 taotlust. 2024 aastal esitatud taotlustest olid 7 nimemärgise pikendamise taotlused ja 2025 aasta esimesel poolaastal esitatud taotlustest oli neid 4 tükki. Kehtiva riigilõivumäära järgi tasutakse kehtivusaja pikendamise eest 30 eurot

riigilõivu. Tähtajatu registreering vähendab halduskoormust ja kulu riigilõivu maksmiseks. Seisuga 30.06.2025 on nimemärgise registris 306 „korras“ staatusega ettevõtjat (aktiivsed turuosaliselised), lisaks 23 „kehtetu“ ja 21 „kustutatud“ staatusega ettevõtjat ning 425 arhiveeritud üksust, mistõttu tähtajatu registreering vähendab halduskoormust ja kulusid vähemalt 300 ettevõtjal. Mõju on väheoluline, kuid ettevõtjatele soodne.

Mõju valdkond: mõju riigivalitsemisele

Sihtrühm: TTJA

TTJA-l väheneb järk-järgult iga-aastane töökoormus (menetlused), mis viimastel aastatel on olnud Metrosert AS-il suurusjärgus 25–39 taotlust aastas. Neist pikendamise taotlused on suurusjärgus seitse. Metrosert AS-i andmed on esitatud, sest nimemärgise registreerimise kohustus anti Metrosert AS-ilt TTJA-le üle aastal 2025. Kuna enamik registreeringuid on juba pikendatud kümneks aastaks, avaldub mõju töömahule järk-järgult. Mõju on mõõdukas, kuid toob kaasa töökoormuse vähenemise ja ressursi vabanemise.

Mõju valdkond: õiguslik ja sotsiaalne mõju

Sihtrühm: tarbijad

Muudatus ei mõjuta tarbijate õigusi ega toote ohutust. Nimemärgis säilib vastutuse tähisena ning järelevalvet väärismetalltoodete vastavuse üle saab endiselt teha pisteliste kontrollidena. Tähtajatuks muutmine ei too kaasa suurenenud riske, kuna järelevalveandmed viimaste aastate kohta ei ole näidanud registreeritud nimemärgiste väärkasutust. Nimemärgise perioodiline uuendamine ei ole andnud järelevalveasutusele piisavat lisandväärtust ning seetõttu hinnatakse, et tarbijate õigused saab tagada ka uue registreerimiskorraga. Mõju tarbijatele on väheoluline.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Alkoholiseaduse kavandatavate muudatuste rakendamisega ei kaasne lisakulusid riigieelarvest. Eelnõuga tehtavate muudatuste rakendamise tulemusena tekib mõningane aja ja raha kokkuhoid. Protsessid muutuvad kiiremaks ning mingis mahu saab vabanevat inim- ja raharessurssi suunata prioriteetsematesse tegevustesse. Kohalikele omavalitsustele muudatused lisategevusi ega -kohustusi kaasa ei too.

Elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse kavandatavate muudatuste rakendamisega eeldatavaid olulisi kulusid ja tulusid riigieelarves ei teki. Digiraadio lõivumäärad vähenevad vastavalt soovitud kiirgusvõimsustele vähesel määral, mis tähendab mõningast riigieelarve vähenemist. Arvestades, et digiraadio teenuse pakkumine Eestis turul on uus ning eelnõu seisuga on vaid üks digiraadio teenuse pakkuja, ei ole tulude laekumise täpne vähenemine prognoositav. Satelliitside maajaama riigilõivude suurenemine (olenevalt ribalaiusest) suurendab vähesel määral riigi tulusid. Kuivõrd satelliitside teenuse pakkujaid on Eestis vähem kui 5, ei ole ka riigi tulude kasv oluline. Teised riigilõivuseaduses tehtavad muudatused ei too riigieelarvesse ei tulusid ega kulusid. Muudatused vabastavad töökoormuse vähendamise kaudu mõningal määral riigi ressursi.

Lõhkematerjaliseaduse kavandatavate muudatuste rakendamisega lisatulusid riigieelarvesse ei laeku. Riigieelarvesse laekuv tulu väheneb, sest loakohustuse asendamise tõttu

teatamiskohustusega kaob ettevõtjatel ära riigilõivu tasumise kohustus. Kohalikele omavalitsustele muudatused lisategevusi ega -kohustusi kaasa ei too.

Tarbijakaitseaduse kavandavate muudatuste rakendamisega ei kaasne lisakulusid riigieelarvest, muudatused tagavad aja ja raha kokkuhoiu TTJA-le ning seeläbi ka riigieelarvele, kuivõrd TTJA tegevust rahastatakse riigieelarvest.

Tubakaseaduse kavandavate muudatuste rakendamisega ei kaasne lisakulusid riigieelarvest. Eelnõuga tehtavate muudatuste rakendamise tulemusel tekib väike ajakokkuvõid. Kohalikele omavalitsustele muudatused lisategevusi ega -kohustusi kaasa ei too.

Turismiseaduse kavandavate muudatuste rakendamisega ei kaasne lisakulusid riigieelarvest, muudatused annavad TTJA-le ajakokkuhoiu, mis võimaldab tööd efektiivistada ning seeläbi riigieelarvest saadud raha efektiivsemalt kasutada.

Väärismetalltoodete seaduse kavandavate muudatuste rakendamisega lisatulusid riigieelarvesse ei laeku. Tähtajatu registreeringu kehtestamine nimemärgiste registris vähendab ettevõtjate halduskoormust ja riigilõivu tasumisega tekkivat kulu, mistõttu väheneb mõnevõrra riigieelarvesse laekuv tulu. Kohalikele omavalitsustele muudatused lisategevusi ega kohustusi kaasa ei too.

8. Rakendusaktid

ESS-is tehtavate muudatuste jõustumisel muutuvad kehtetuks järgmised volitusnormi kaotavad määrused (haldusmenetluse seaduse § 93 lg 1):

1. majandus- ja kommunikatsiooniministri 21. aprilli 2005. a määrus nr 46 „Tehnilise Järelevalve Ameti tehnilise järelevalve teostamise statsionaarsete seadmete paiknemise piirkonnad“ (RT I, 13.04.2017, 2);
2. majandus- ja kommunikatsiooniministri 1. juuli 2011. a määrus nr 61 „Raadiosageduste kasutamise õiguse üleandmise ja kasutuslepingu alusel kasutamiseks andmise kord“ (RT I, 06.07.2011, 5);
3. majandus- ja kommunikatsiooniministri 19. oktoobri 2005. a määrus nr 127 „Nõuded kaabellevivõrgu piirkonnas vastuvõetava televisiooniprogrammi edastamise teenuse osutamisele“ (RT I, 10.02.2012, 17)
4. Vabariigi Valitsuse 11. veebruaril 2005. a määrus nr 30 „Riigilõivu tasaarvestuse kord numbrilubade andmisel“.

Eelnõuga seoses muudetakse majandus- ja kommunikatsiooniministri 28. märtsi 2005. a määrust nr 37 „Raadioamatöörile kvalifikatsiooni andmise ja raadiosageduste amatöörraadioside otstarbel kasutamise kord“, mille muutmise kavand on lisatud seletuskirjale. Samuti on eelnõule lisatud juurde majandus- ja taristuministri 19. märtsi 2020. a määruse nr 5 „Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti järelevalve infosüsteemi põhimäärus“ muutmise kavand, millega täiendatakse määrust nr 5, et seal oleks kajastatud tarbijavaidluste komisjoni menetluse käigus kogutav andmestik ning andmete säilitamise tähtaeg.

Rakendusaktide kavandid on esitatud seletuskirja lisas 1.

9. Seaduse jõustumine

Eelnõuga kavandatud muudatused jõustuvad üldkorras ehk kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Erandina jõustub eelnõu §-ga 7 kavandatud turismiseaduse muudatus 30 päeva pärast Riigi Teatajas avaldamist.

Enamus ettepanekuid, mis antud eelnõuga tehakse on tulnud ettevõtjatelt endilt ja tegemist on ettevõtjate jaoks kohustuste lihtsustamisega, millega kaotatakse tarbetud nõuded tegevusele. Kuivõrd muudatustega ei ole tarvis teha eeltöid ja viia läbi täiendavat normidega tutvumist, siis ei ole täiendav aeg vajalik. Teatav üleminekuperiood kohaldub üksnes turismiseaduse osas, kus see on vajalik selleks, et anda reisiettevõtjale veidi kohanemisaega uue nõudega harjumiseks ja sellel perioodil tehakse MTR registris väiksemat sorti arendus. Kuigi arendus on tehtav lühikese perioodi jooksul, siis 30 päeva on ette nähtud ettevõtjatele. Alkoholiseaduse osas e-kaubanduse puhul on vanusekontrolli lisamisel on samuti tarvis ettevõtjatel teha teatavaid muudatusi ning selle tulemusel on täiendav aeg muudatuste elluviimiseks vajalik.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Justiits- ja Digiministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Siseministeeriumile ning Sotsiaalministeeriumile.

Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Kaitsepolitseiametile, Politsei- ja Piirivalveametile, MTÜ-le Eesti Kulla- ja Kellaliidule, MTÜ-le Eesti Metallikunstnike Liidule, MTÜ-le Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, MTÜ-le Eesti Kaupmeeste Liidule, MTÜ-le Eesti E-Kaubanduse Liit, MTÜ-le Eesti Turismi- ja Reisifirmade Liidule, MTÜ-le Alkoholitootjate ja Maaletoojate Liidule, MTÜ-le Eesti Õlletootjate Liidule, MTÜ-le Eesti Väikepruulijate Liidule, Eesti Rahvusringhäälingule, MTÜ-le Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, MTÜ-le Eesti Meediaettevõtete Liidule ning MTÜ-le Eesti Ringhäälingute Liidule, MTÜ-le Reisibüroode Liidule.

Eelnõu kohta saadud märkustega arvestamine on märgitud seletuskirja lisan 2.

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Andmekaitse Inspeksioonile.

Algatab Vabariigi Valitsus 2025

(allkirjastatud digitaalselt)